

Håkon Naalsund Wille

«Motorsag er juks»

Workshopseminaret – en tresidig arena innen tradisjonshåndverk

Masteroppgave i kulturminneforvaltning

Veileder: Mattias Bäckström

Mai 2021

Håkon Naalsund Wille

«Motorsag er juks»

Workshopseminaret – en tresidig arena innen tradisjonshåndverk

Masteroppgave i kulturminneforvaltning
Veileder: Mattias Bäckström
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne oppgaven har sine røtter i min praksisperiode ved Norsk Folkemuseum hvor min interesse for immateriell kulturarv ble dyrket fram. Jeg ble introdusert for interessante mennesker som hadde stor lidenskap for tradisjonshåndverk og forvaltningen av den. Gjennom dette begynte jeg å utforske hvordan tradisjonshåndverket kan forvaltes for kommende generasjoner. Etter å ha lest meg opp på temaet ble det klart for meg at formidlingen og forvaltningen av den immaterielle kulturarven gikk hånd i hånd.

Jeg ønsket å utforske hvilken type arena workshopseminarene kunne være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap. For å belyse problemstilling valgte jeg å utføre en kvalitativ studie av to workshopseminarer hvor elever bygde et sperreverk. Jeg brukte både intervju, observasjon, feltsamtaler og deltagelse for å besvare problemstillingen.

Oppgaven viser at workshopseminarer kan ha tre ulike roller som arena for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap. De kan fungere som rekrutteringsarena, formidlingsarena og forskningsarena for formidlingsmetodikk. Funnene indikerer at workshopseminarene kan utgjøre en reell rolle for den immaterielle kulturarven. Videre studier kan forsøke å besvare spørsmål som ikke er blitt svart på i denne oppgaven, men som likevel er relatert til temaet. Et lengre studie av rekrutteringsprosessen av fremtidige tradisjonshåndverkere og hvordan den kan optimaliseres kunne vært av stor interesse for forvaltningen av tradisjonshåndverket. Det kunne også vært faglig interessante å utføre lengre forskingsprosjekter relatert til formidlingen av immateriell kulturarv.

Abstract

This master thesis originates from my internship with Norsk Folkemuseum, where my interest in immaterial cultural heritage was nurtured. I was introduced to an abundance of interesting people whom all were passionate about traditional crafts and the preservation of it. After having read up on the subject, it became clear to me, for preservation to be possible the tacit knowledge of the immaterial cultural heritage has to be transferred from one generation to the next. Which is why I decided to explore workshopseminars as an arena for traditional crafts and its related knowledge.

This master thesis is a quantitative study of two workshopseminars where students constructed a sperreverk. For my methods I applied interviews, observation, field-conversations and active participation.

This thesis shows that workshopseminars can have three different functions as arenas for traditional crafts and its related knowledge. They could have function as a recruiting arena, teaching arena and research arena. My findings indicate that workshopseminars can contribute towards the preservation and teaching of immaterial cultural heritage. Further studies on the topic could aim at answering questions which fell of this thesis' scope. A longer study regarding the recruitment of the next generation traditional craftspeople and how to optimize it, could be of great interest. It could also be interesting to create a longer study related to the pedagogical elements in immaterial cultural heritage.

Forord

Jeg har gjennom min studie blitt veiledet av dyktige og engasjerte individer, og jeg vil gjerne takke dem her. Alt som er bra med denne oppgaven er like mye deres fortjeneste som min, og om noe er manglete er dette helt og holdet mitt ansvar.

Jeg vil først takke min veileder Mattias Bäckstöm som har gitt meg konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen, hjulpet meg til å finne kilder og presset meg til å jobbe så godt jeg kan. Jeg vil takke Terje Planke ved Norsk Folkemuseum som veiledet meg gjennom praksisen min, hjalp meg velge tema for masteroppgaven, og satt meg i kontakt med mange nøkkelpersoner for oppgaven. Uten hans veiledning og generøse deling av nettverk ville ikke denne oppgaven vært mulig, og jeg ville ha fått flere grå hår i en altfor ung alder.

Jeg vil takke Fortidsminneforeningen, som sammen med Stiklestad Nasjonale Kultursenter og Trøndelag Fylkeskommune organiserte workshopseminarene jeg studerte. Særlig vil jeg takke Lars Erik Haugen som kontaktet meg og tilbudte meg å delta.

En stor takk til alle instruktørene ved workshopseminarene. De er blitt anonymisert i denne oppgaven, men de viste stor tålmodighet ovenfor en akademiker med liten kunnskap innen tradisjonshåndverk. Jeg vil også takke de for at de var villig til å stille til intervju, selv om jeg bare fikk tid til å intervju en av dem. Deres kunnskap har vært uvurderlig for denne oppgaven.

Jeg vil takke lærerne som deltok på workshopseminarene, som begge var villig til å stille til intervju og delte sin kunnskap med meg fritt. Jeg vil også takke elevene som deltok. De tok utfordringen på strak arm, og var sosiale og imøtekommende. Deres samarbeidsvilje beriket denne oppgaven.

Jeg vil takke familien min som har støttet meg gjennom alle mine år med studie, og har heiet på meg hele veien. Takk til min mor som har hjulpet meg med rettskriving og lest over oppgaven med meg. Jeg vil til slutt takke Solveig Marie Siem som har støttet meg gjennom hele prosessen, både med gode diskusjoner og med trøst når ting blei for mye.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	iii
Abstract.....	iv
Forord.....	v
Innholdsfortegnelse.....	vii
1 Introduksjon.....	1
1.1 Problemstilling.....	1
1.2 Faglig interesse.....	2
1.3 Samfunnsmessig relevans.....	2
1.4 Avgrensning.....	3
1.5 Oppgavens inndeling.....	3
2 Teori.....	4
2.1 Handlingsbåren kunnskap.....	4
2.1.1 Handlingsbåren kunnskap – hvordan handling skaper kunnskap.....	4
2.1.2 Kunnskap <i>i</i> og kunnskap <i>om</i>	4
2.2 Et mangfold av intelligenser.....	5
2.3 Allmenn læringsteori.....	6
2.3.1 Læring: en begrepsdefinisjon.....	6
2.3.2 Læringsarena og læringsmiljø.....	6
2.3.2 Læringstyper – formell, semi-formell og uformell.....	7
2.3.4 Behaviorismen og konstruktivismen – de dominerende rammeverkene.....	7
2.4 Heirtage learning framework – en konstruktivistisk læringsteori.....	9
2.4.1 Nøkkel kompetanse.....	10
2.4.2 Allment læringsutbytte.....	10
2.4.3 Generisk samfunnsmessig resultater.....	11
2.4.4 Spesifikt læringsutbytte.....	11
2.4.5 Hvorfor heritage learning framework?.....	12
2.5 Immateriell kulturarv.....	12
2.5.1 Forvaltning og formidling av immateriell kulturarv.....	12
2.5.2 Workshopseminar: en utradisjonell læringsarena.....	14
2.6 Det analytiske begrepsapparat.....	14
3 Metode.....	17

3.1	Datainnsamling i studiet.....	17
3.1.1	Kvalitativt intervju.....	17
3.1.2	Feltsamtale.....	19
3.1.3	Interaktiv observasjon.....	19
3.2	Dataanalyse.....	20
3.2.1	Transkripsjon av intervju.....	20
3.2.2	Observasjonsnotatene	21
3.3	Metodekritikk.....	21
3.3.1	Kritikk av kvalitativt forskningsintervju.....	21
3.3.2	Kritikk av observasjonsmetodikken.....	22
4	Presentasjon av funnene.....	24
4.1	Workshopseminarene.....	24
4.2	Intervju av lærerne.....	25
4.3	Intervju av instruktør.....	25
5	Analyse.....	26
5.1	Forarbeid.....	26
5.1.1	Mål.....	26
5.1.2	Hvordan ble deltagerne forberedt til workshopseminarene?.....	27
5.1.3	Diskusjon.....	28
5.2	Gjennomføring.....	28
5.2.1	Kunnskap <i>i</i>	29
5.2.2	Kunnskap <i>om</i>	31
5.2.3	Kunnskap <i>gjennom</i>	34
5.3	Etterarbeid – hva skjedde etter workshopseminarene?.....	36
5.3.1	Ingen oppfølgingsplan?.....	36
5.4	Workshopseminarene som læringsarena.....	36
5.4.1	Type læring.....	36
5.4.2	Læringsprosessen – behavioristisk eller konstruktivistisk?.....	37
6	Diskusjon.....	38
6.1	Rekruteringsarena – fremtidige tradisjonsbærere.....	38
6.2	Arena for relevant formidling.....	40
6.3	Forskningsarena for formidlingsmetodikk.....	42
6.3.1	Forskning.....	42

6.3.2	Forarbeid.....	44
6.3.3	Etterarbeid.....	45
6.4	Oppsummering.....	46
7	Oppsummering og konklusjon.....	47
	Litteratur og kilder.....	48
	Vedlegg.....	51
	Vedlegg 1: Intervjuguide lærere.....	51
	Vedlegg 2: Intervjuguide instruktør.....	52
	Vedlegg 3: Intervjuguide deltagere	53
	Vedlegg 4: Samtykkeskjema og informasjonsskriv instruktør	54
	Vedlegg 5: Samtykkeskjema og informasjonsskriv lærer.....	55

Kapittel 1: Introduksjon

Opgavens hovedtema handler om forvaltningen av immateriell kulturarv gjennom videreformidling. Immateriell kulturarv er et vidt begrep som rommer mange former for kulturelle uttrykk. Unesco definerer immateriell kulturarv som «praksisene, representasjonene, uttrykkene, kunnskapen, ferdighetene – så vell som instrumentene, objektene, gjenstandene og kulturmiljøene assosiert med de – som samfunn, grupper, og i noen tilfeller, individer anerkjenner som del av deres kulturarv.»¹ For denne oppgaven ble immateriell kulturarv avgrenset til tradisjonshåndverk.

Jeg ble invitert av Fortidsminneforeningen til å delta på to workshopseminarer ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter fra den 18 januar 2021 til 29 januar 2021, hvor hvert workshopseminar varte i en arbeidsuke. Workshopseminarene var et samarbeid mellom Trøndelag Fylkeskommune, Fortidsminneforeningen og Stiklestad Nasjonale Kultursenter. Workshopseminarene skulle formidle tradisjonshåndverk til to grupper med videregående elever. Dette gjorde det mulig for meg å studere hvordan formidlingen utfoldet seg.

1.1 Problemstillingen

Jeg er i hovedsak interessert i hvordan immateriell kulturarv blir formidlet, så jeg ønsker å utvikle en problemstilling som åpner for flere innfallsvinkler innen min valgte tematikk. Etter samtaler med min veileder utarbeidet jeg problemstillingen: *Hvilken type arena kan workshopseminarer være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap?* Denne problemstillingen åpnet opp for flere innfallsvinkler. For å kunne besvare denne problemstillingen utviklet jeg en rekke delspørsmål.

- *Hvilken type kunnskap tilegnet eleven seg?*
- *Hvordan genererte workshopseminarene denne kunnskapen?*
- *Hvilken type læringsarena er workshopseminarene?*

For å besvare disse delspørsmålene utarbeidet jeg tre intervjuguider rettet mot elevene, lærerne og instruktørene ved workshopseminarene. Spørsmålene ble utarbeidet ved bruk av læringsteorien *Heritage learning framework* sammen med teorier om handlingsbåren kunnskap og hva dette begrepet inneholder. Dette diskuterer jeg i kapittel 2.

¹ Unesco, «Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage 2003»

1.2 Faglig interesse

Norges ratifisering av Unesco-konvensjonen (2003) forplikter staten til å ivareta den immaterielle kulturarven. Spørsmålene oppgaven min søker å besvare er av faglig relevans fordi de kan bidra til å belyse forvaltningsprosessen av den immaterielle kulturarven gjennom formidling. Ved å undersøke workshopseminarenes rolle i denne prosessen kan nødvendige endringer gjøres for å sikre traderingen av tradisjonshåndverket. Gjennom samtaler med min biveileder Terje Planke ble tradisjonshåndverket sin rolle i forvaltningen av eldre bygninger også gjort klart for meg. Ved å sikre at tradisjonshåndverket og dens handlingsbårne kunnskap videreformidles blir da ikke bare den immaterielle kulturarven forvaltet, men også den materielle kulturarven. Problemstillingen min er derfor av faglig interesse for forskningsfelt innenfor kulturminneforvaltning, museumspedagogikk og tradisjonelt bygghåndverk.

I Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, fremmes det et ønske fra regjeringen om at museene skal drive med aktiv forskning innen sine fagfelt, samtidig som de styrker sitt arbeid innen handlingsbåren kunnskap og immateriell kulturarv.² Ved å forske på formidlingen av den immaterielle kulturarven oppfyller denne oppgaven begge kriteriene ved å bidra til økt kunnskapsproduksjon og ved å forske på immateriell kulturarv og dens forvaltning.

1.3 Samfunnsmessig relevans

Gjennom de Forente Nasjoners bærekraftsmål for 2030 punkt 11.4 forplikter Norge seg til å «styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv.»³ Sammen med ratifiseringen av Unesco-konvensjonen (2003) forplikter dette oss til å forvalte den immaterielle kulturarven. Tradisjonshåndverk er av spesiell interesse ettersom rehabilitering av eldre bygninger kan være en stor bærekraftig ressurs i kampen mot klimaendringene.⁴ Ved å bevare eldre bygninger, rehabiliterer de og aktivt ta de i bruk kan klimautslippet reduseres.⁵ For å forvalte disse bygningene på en ansvarsfull måte trengs kompetente håndverkere som kan rehabiliterer de eldre bygningene på en ansvarsfull måte. Hvordan håndverkeren tilegner seg denne kompetansen er derfor av samfunnsmessig relevans.

² Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.45

³ Meld.St.08 (2018–2019), *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida*

⁴ *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdige bebyggelse*, s.21

⁵ *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdige bebyggelse*, s.17

1.4 Avgrensing

Oppgaven vil avgrense immateriell kulturarv til tradisjonshåndverk. Selv om oppgaven fokuserer på tradisjonshåndverk, kan funnen anvendes i en bredere forstand til å omhandle et vidt spekter av immaterielle kulturuttrykk. Kildeinnsamlingen vil avgrenses til to workshopseminar. Grunnet covid-19-pandemien er det begrenset med workshopseminarer som finner sted, men oppgavens omfang er også med på å avgrense det til to workshopseminarer. Kildeinnsamlingen vil også bestå av tre intervjuer, hvor to av de er med lærere og et av de er med en instruktør. Av tidsmessige årsaker anser jeg det som hensiktsmessig å avgrense kildeinnsamlingen ettersom dataen også skal analyseres. Tre intervjuer vil generere nok data sammen med de andre metodikkene beskrevet i kapittel 3 for å besvare problemstillingen på en tilfredsstillende måte.

1.5 Oppgavens inndeling

Oppgaven inndeles i sju kapitler. Kapittel en er en introduksjon hvor problemstillingen og delspørsmålene blir presentert, samt oppgavens relevans og avgrensning. Kapittel to er en teoretisk innføring innenfor pedagogikk og handlingsbåren kunnskap. Kapittel tre er en gjennomgang av metodikken anvendt under feltarbeidet, samt de relaterte intervjuene. Kapittel fire er en kort skildring av workshopseminarene. Kapittel fem presenterer funnene gjort under feltarbeidet og en analyse av kildematerialet. Kapittel seks er en diskusjon av funnene og betydningen av dem. Kapittel 7 er en oppsummering av oppgaven og konklusjon.

Kapittel 2: Teori

Dette kapittelet tar for seg det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Relevante teorier innen temaer som kunnskap, læring og immateriell kulturarv vil presenteres og drøftes. Slik vil oppgaven settes inn i en forskningskontekst og dens betydning for feltet vil bli klargjort.

For å kunne besvare problemstillingen *Hvilken type arena kan workshopseminarer være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap?* er det nødvendig å finne et rammeverk som kildematerialet kan analyseres ut ifra. Det er også nødvendig å finne en definisjon på begrepet *læring* eller hva det betyr *å lære*, og utforske relevant læringsteori. Med dette som bakgrunn vil jeg konstruere et analytisk begrepsapparat som vil brukes for å analysere kildematerialet.

2.1 Handlingsbåren kunnskap

Det finnes mange former for kunnskap, men for tradisjonshåndverk er det handlingsbåren kunnskap som er av størst relevans. Her vil det derfor gis definisjon på hva handlingsbåren kunnskap er, samtidig vil det diskuteres forskjellen mellom å ha kunnskap *i* tradisjonshåndverk og kunnskap *om* tradisjonshåndverk.

2.1.1 Handlingsbåren kunnskap – hvordan handling skaper kunnskap

Hvordan kunnskap genereres er et spørsmål av både filosofisk og pedagogisk relevans. Peter Sjömar befester at «Om handling kan man ha kunnskap, det vil si å mestre dem dårligere eller bedre eller utføre dem mer eller mindre dyktig eller kunstnerisk»⁶. Gjennom observering, herming, prøving og feiling deltar individet i en erfaringsprosess hvor tradering av kunnskap finner sted.⁷ Ettersom erfaring er individuelt blir kunnskapen lagret fysisk og mentalt i individet, når individet som er i besittelse av kunnskapen dør forsvinner også individets kunnskap.⁸

⁶ Sjömar, «Hantverkarens kunnskap», s.67: «Om procedurer kan man ha kunnskap, det vil säga behärska dem sämre eller bättre eller utföra dem mer eller mindre skickligt eller konstfullt» original sitat. Prosedyre oversatt her til å bety handling.

⁷ Roland, «Om å forstå spelereglane», s.107

⁸ Falk, «Det levende håndverket», s.119

2.1.2 Kunnskap *i* og kunnskap *om*

Det er en grunnleggende forskjell mellom å ha kunnskap *i* tradisjonshåndverk og kunnskap *om* tradisjonshåndverk. Kunnskap *i* et tradisjonshåndverk betyr at et individ kan utføre de praktiske aspektene knyttet til tradisjonen. Ferdighetene forvaltes gjennom kontinuerlig praktisering fra tradisjonsbæreren.⁹ Kunnskap *om* tradisjonshåndverk fokuserer mer på dokumentasjon, forskning og formidling som forvaltningsmetodikk. Den immaterielle kulturarven blir da i stor grad behandlet som et objekt.¹⁰ Ved å dokumentere immateriell kulturarv gjennom film, tekst, foto og andre medier kan deler av den bevares for ettertiden. Et individ med kunnskap *i* tradisjonshåndverk kan bruke dokumentasjonen for å frembringe en ny form for kunnskap *i* tradisjonshåndverk.¹¹ Unesco påpeker at kunnskap *om* ikke i seg selv er nok for at den immaterielle kulturarven kan sies å være vernet.¹²

2.2 Et mangfold av intelligenser

Mennesker er, jamføre den kognitive psykologen Howard Gardener, i besittelse av et medfødt biologisk-psykologisk potensiale bestående av flere likestilte intelligenser som utvikles i en sosial og kulturell sammenheng.¹³ I Merethe Frøylands *Mange erfaringer i mange rom* beskrives hun Gardeners åtte typer for intelligens:

- *Språklig intelligente* individer er følsom for et språks lyder, struktur, mening og funksjon.
- *Logisk-matematisk intelligente* individer er ofte dyktige angående å skille logiske og numeriske mønster, og har gode evner for å behandle lange resonnementskjeder.
- *Visuell-romlig intelligente individer* har særlig evner for å oppfatte den visuelt romlighet nøyaktig.
- *Musikals intelligente individer* har evner som egner seg for å produsere og verdsette rytmer, tonehøyder og klangfarger.
- *Kroppslig-kinetisk intelligente individer* har høy kontroll på kroppens bevegelser og evner som egner seg for håndtering av objekter.
- *Naturalistisk intelligente individer* evner å gjenkjenne og klassifisere objekter både fra flora og fauna.

⁹ Immateriell kulturarv i Norge: en utredning, s.24

¹⁰ Immateriell kulturarv i Norge: en utredning, s.25

¹¹ ibid

¹² ibid

¹³ Frøyland, *Mange erfaringer i mange rom*, s.23-24

- *Interpersonlig intelligente individer* er sosialt dyktige og egner å forstå og ha en formålstjenlig reaksjon på stemning, temperament, motivasjon og ønsker hos andre mennesker.
- *Intrapersonlig intelligente individer* har god selvinnsett. Dette innebærer at de kan skille mellom egne følelser, og har kunnskap om egne styrker og svakheter.

Gardners åtte typer for intelligens passer godt inn med handlingsbåren kunnskap som diskutert i delkapittel 2.1 Både *visuell-romlig*, *kroppslig-kinetisk* og *interpersonlig intelligens* kan anvendes gjennom handlinger og er dermed med i erfaringsprosessen som genererer handlingsbåren kunnskap.

2.3 Allmenn læringsteori

For å kunne utforske hvilken type arena workshopseminarene kan være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap er det nødvendig med en utredning av allmenn læringsteori. Dette vil fungere som et bakteppe for den mer spesifikke læringsteorien *Heritage learning framework* og mitt eget analytiske begrepsapparat, som vil anvendes i analysen av kildematerialet.

2.3.1 Læring – en begrepsdefinisjon

I denne oppgaven er begrepet læring forstått som en prosess med aktiv deltagelse med erfaringer. En slik aktiv deltagelse kan resultere i en positiv eller negativ endring innen ferdigheter, kunnskap, forståelse, verdier, følelser, holdninger og evne til refleksjon. En effektiv læringsprosess fører til endring, utvikling og et ønske om videre læring.¹⁴ Dette er en bred forståelse av begrepet, men er mye brukt innen kulturelle institusjoner som museer.

En slik definisjon av læring åpner opp for ulike analytiske metoder som vil bli dekt senere i kapittelet. Ved en læringsarena som et workshopseminar, hvor mulighetene for å måle utbyttet av læringen ved en prøve, skriftlig eller praktisk, ikke er hensiktsmessig, er en slik åpen definisjon nødvendig for å kunne måle læringsutbyttet. En åpen definisjon muliggjør en subjektiv måling av læringsprosessen og åpner for andre metodiske framgangsmåter, slik som observasjon, feltsamtaler og intervju for å generere kildemateriale som kan belyse problemstillingen.

¹⁴ Gibbis, Sani & Thompson, *Lifelong learning in museums*, s.8

2.3.2 Læringsmiljø og læringsarena

For å kunne analysere workshopseminarene som læringsarena er det først nødvendig med to begrepsdefinisjoner. Læringsmiljø defineres av Utdanningsdirektoratet som «de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel.»¹⁵ Selv om denne definisjonen er tiltenkt læringsarenaen skole kan den overføres til læringsarenaer utenfor skoleverket.

Læringsarena defineres av Helsedirektoratet som: «Betegnelsen for den organisatoriske enheten der læring finner sted.»¹⁶ Jeg tolker «den organisatoriske enheten» til å bety det fysiske stede og omgivelsene hvor læringsprosessen utfolder seg, samt personene som organiserer og gjennomfører læringen.

2.3.3 Læringstyper – formell, semi-formell og uformell.

I denne oppgaven vil jeg operere ut ifra tre typer læring: formell, semi-formell og uformell.¹⁷ De tre læringstypene har ofte stor påvirkning på læringsarenaen, og former hvordan den opererer. For å forstå hvilken type arena workshopseminarer kan være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap, må de tre typene for læring beskrives, og i hvilke læringsarenaer de ofte finner sted befestes.

Formell læring finner sted ved utdanningsinstitusjoner og er styrt og testet etter et forutbestemt pensum. Semi-formell læring har klare læringsmål, men det er ingen formell test for å avgjøre om læring har funnet sted. Uformell læring er en konstant faktor i menneskers liv. Det finner sted når vi tar inn ny informasjon, ser nye ting eller samhandler med nye mennesker, temaer, material eller miljøer.¹⁸

2.3.4 Behaviorismen og konstruktivismen – de dominerende rammeverkene

Innen læringsteori er det to dominerende rammeverk som læringsteorier springer ut fra. Deres syn på hva som gjelder som læring og hvordan læring oppnås former hvordan læring finner

¹⁵ Utdanningsdirektoratet, «Veiledere spesialundervisning»

¹⁶ Helsedirektoratet, «Kompetansevurdering av leger i spesialisering»

¹⁷ Hansen, «The heritage learning framework», s.10-11. I denne originalteksten brukes begrepet non-formal og informal som separate begrep. Oversatt til norsk betyr begge to uformell, derfor bruker jeg begrepet semi-formell som den norske oversettelsen av non-formal.

¹⁸ Hansen, «The heritage learning framework», s.10-11

sted ved en læringsarena. Det vil derfor gjøres rede for hvordan de to rammeverkene ser på konseptet læring og hvordan de skiller seg fra hverandre.

Innen formelle læringsarenaer er forståelsen av konseptet læring ofte basert på et behavioristisk rammeverk. Behaviorismen er basert på en rekke antagelser, viktigst av de er at individet som søker læring ankommer læringsarenaen med lite eller ingen kunnskap om temaet som skal undervises. Elevene ansees som blanke ark, deres individuelle faktorer, som tidligere erfaring, interesser og motivasjon blir antatt å være irrelevant eller uvesentlig når læringsprosessen planlegges og gjennomføres.¹⁹ Et kjennetegn på en læringsarena påvirket av behaviorismen er at instruktøren står sentralt, hva instruktøren ansees som viktig er hva som læres. Læringsprosessen utfolder seg innen en forutbestemt tidsramme og elevene skal etter sitt opphold ved læringsarenaen kunne si at de har lært noe. Behavioristiske læringsteorier fokuserer hovedsakelig på anskaffelse og oppbevaring av ny informasjon og ferdigheter.²⁰ Denne holdningen viser seg ofte gjennom instruktørens makt i læringsarenaen. Hva som skal læres, hvor læringsprosessen skal utfolde seg og tempoet til læringsprosessen er bestemt av instruktøren.²¹ Kunnskapen blir organisert og presentert slik at den lettes mulig kan inntas av elevene.²²

Det konstruktivistiske rammeverket anser læring som en vedvarende og personlig prosess. I motsetning til behaviorismen tar konstruktivistiske læringsteorier med individets tidligere erfaringer, kunnskap, interesser og indre motivasjon med i beregningen når de planlegger og utfører et læringsopplegg. Dette former den personlige konteksten til individet, som så utfolder seg i både en sosiokulturell og fysisk kontekst.²³

Kontekstene som læring finner sted i er under konstant omdanning. Den sosiokulturelle konteksten kan deles inn i en makro-sosiokulturell kontekst og en mikro-sosiokulturell kontekst. Den makro-sosiokulturelle konteksten består av større faktorer som oppdragelse, kultur og betydningen og autoriteten til utdanningsinstitusjoner innen individets lokalsamfunn. Den mikro-sosiokulturelle konteksten opererer på et mindre og langt mer personlig nivå. Et individs omgangskrets og personlige kontakter, som gjennom innflytelse og samarbeid

¹⁹ Falk, Dierking & Adams, «Living in a learning society», s.325

²⁰ ibid

²¹ ibid

²² Hein, «Museums education», s.346

²³ Falk, Dierking & Adams, «Living in a learning society», s.325

påvirket det, utfolder seg på dette nivået og påvirker individets evner og læringslyst.²⁴ Den siste konteksten som påvirker læringsprosessen, er den fysiske. Det fysiske rommet læring finner sted i har stor påvirkningskraft. Lys, temperatur og akustikk kan forme en læringsprosess.²⁵ En konstruktivistisk læringsprosess anser læring som en prosess hvor en interaksjon og forhandling mellom den personlige, sosiokulturelle og fysiske konteksten finner sted.²⁶

Konstruktivismen har en bredere forståelse av konseptet *å lære*. Behaviorismen har, som nevnt ovenfor, et fokus på anskaffelsen og lagringen av ny informasjon og ferdigheter som sin forståelse av læring. Konstruktivismen anser læring som en meningsfull opplevelse og inkluderer derfor aspekter som glede, tilfredsstillelse og andre faktorer som del av sin forståelse av begrepet læring.²⁷

2.4 *Heritage learning framework* – en konstruktivistisk læringsteori

Det er ikke tilstrekkelig med rammeverk for å analysere læringsutbyttet til workshopseminarene, da kreves det en spesifikk læringsteori. Ettersom min problemstilling er direkte relatert til immateriell kulturarv i form av tradisjonshåndverk anser jeg det som vesentlig å anvende en pedagogisk teori utviklet med kulturarvsinstitusjoner som mål: *Heritage learning framework*.

En læringsprosess utviklet med bruk av *Heritage learning framework* lærer ikke bare deltagerne *om* kulturarv, men også *gjennom* kulturarv. Læring *gjennom* kulturarv betyr at læringsprosessen kan resultere i økt kunnskap og ferdigheter innen andre temaer enn kulturarven slik som dataferdigheter og økt sosial kompetanse. Læring *om* kulturarven forstås her som at et individ kan fortelle noe relatert til kulturarven, som hva er en bunad eller hvilke typer båter eksisterte på 1800-tallet. For å forstå hvordan dette oppnås er det nødvendig å se på de fire delene som *Heritage learning framework* består av: nøkkelkompetanse, allment læringsutbytte, generisk samfunnsmessig resultater og spesifikt læringsutbytte.²⁸

²⁴ Falk, Dierking & Adams, «Living in a learning society», s.327

²⁵ *ibid*

²⁶ Falk, Dierking & Adams, «Living in a learning society», s.325

²⁷ Hein, «Museums education», s.348

²⁸ Hansen, «The heritage learning framework», s.8

2.4.1 Nøkkelpetanse

Jamføre EUs definisjon fra 2006 finnes det åtte nøkkelpetanser, som et individ trenger i dagens samfunn. De er:

1. Evnen til å kommunisere ved bruk av morsmål.
2. Evnen til å kommunisere i et fremmedspråk.
3. Matematisk kompetanse samt grunnleggende kompetanse innen vitenskap og teknologi.
4. Digital kompetanse.
5. Evnen til å lære.
6. Sosial og sivil kompetanse.
7. Initiative og entreprenørskap.
8. Kulturell forståelse og evnen til å uttrykke den forståelsen.

Disse åtte nøkkelpetansene har blitt implementert av alle EU- og EØS-nasjoner og er derfor den definisjonen som vil bli brukt i denne oppgaven.²⁹

2.4.2 Allment læringsutbytte

Allment læringsutbytte fokuserer på læringens effekt målt subjektivt. Læringsutbyttet til et opplegg måles ikke ved en objektiv test eller observasjon av deltagerne, men gjennom deltagerens egne subjektive oppfatning.³⁰ Allment læringsutbytte passer derfor best sammen med konstruktivistiske læringsteorier ettersom deres syn på læring er like.

Innen allment læringsutbytte er det fem kategorier som brukes for å identifisere læringsutbytte. Bare en av de er nødvendige for at det kan sies at læring har funnet sted. Kategoriene er ofte overlappende og et læringsopplegg oppfylle kravene til flere av kategoriene. De er som følger:

1. Kunnskap og forståelse. Inkludert anskaffelse av faktainformasjon og forståelse av hvordan denne informasjonen forholder seg til annen informasjon. Det inkluderer også forståelse av forhold mellom mennesker, natur og kultur.³¹
2. Ferdigheter, eller praktiske evner som trengs for å utføre en gitt oppgave. Det inkluderer også ferdigheter innen interpersonell kommunikasjon og digitalt verktøy.³²

²⁹ Hansen, «The heritage learning framework», s.10

³⁰ Hansen, «The heritage learning framework», s.11

³¹ Hansen, «The heritage learning framework», s.12

³² ibid

3. Holdninger og verdier. Inkludert her er et individs verdensbilde, tanker om andre mennesker og institusjoner, samt egen evne til empati og motivasjon.³³
4. Fornøyelse, inspirasjon og kreativitet. Denne kategorien inkluderer grunnleggende aspekt som morsomhet, utforskningsmulighet, overraskelse og en generell følelse av behag og velvære gjennom læringsprosessen.³⁴
5. Aktivitet, oppførsel og progresjon. Dette inkluderer hva deltagerne gjør, men hovedfokuset er på endret oppførsel eller intensjoner ved endt læringsprosess.³⁵

2.4.3 Generisk samfunnsmessige resultater

Generisk samfunnsmessige resultater omhandler i *Heritage learning framework* den samfunnsmessige påvirkningen et læringsopplegg har.³⁶ Generisk samfunnsmessige resultater inndeles i tre arenaer:

1. Sterkere og trykkere samfunn, både lokalt og nasjonalt gjennom å fremme dialog mellom og innad sosiale grupper. Støtte opp under mangfoldet og være identitetsbyggende.³⁷
2. Helse og velvære gjennom å oppfordre til en sunn livsstil og å bidra til økt psykisk og fysisk velvære.³⁸ Dette kan gjøres ved å lage formidlingstilbud til utsatte grupper, som eldre med demens og etter-skole tilbud for elever.
3. Styrke det offentlige liv gjennom å skape en trygg, inkluderende og pålitelig møteplass.³⁹

2.4.4 Spesifikt læringsutbytte

De spesifikke læringsutbyttene er konkretiseringen av det som må gjøres for å oppnå de overordnede målene satt i planleggingsprosessen.⁴⁰ Det er gjennom disse at organisatorer og instruktører kan skape nye erfaringer for deltagerne og trading av kunnskap.

³³ ibid

³⁴ ibid

³⁵ ibid

³⁶ Hansen, «The heritage learning framework», s.13

³⁷ ibid

³⁸ ibid

³⁹ ibid

⁴⁰ Hansen, «The heritage learning framework», s.14

2.4.5 Hvorfor *Heritage learning framework*?

Det brede konstruktivistiske synet på læring som *Heritage learning framework* anvender gjør at jeg kan analysere læringsutbyttet selv uten en formel test. Teoriens fire deler gjør at jeg kan analysere workshopseminarenes pedagogiske elementer fra et rikere utvalg av perspektiv. Om analysen viser at et aspekt ved *Heritage learning framework* ikke oppfylles fraskrives ikke workshopseminarene sin nytte. En mer mangfoldig tilnærming sikrer meg et mer helhetlig syn på workshopseminarene.

Jeg er også av den oppfatning av at *Heritage learning framework* samsvarer mer med Gardeners syn på intelligens. Begrepet Allment læringsutbytte, hvor læringsutbytte måles etter en annen standard enn å kun kunne gjengi informasjon, åpner opp for at deltagerne kan demonstrere andre former for intelligens.

2.5 Immateriell kulturarv

Unesco definerer immateriell kulturarv som «praksisene, representasjonene, uttrykkene, kunnskapen, ferdighetene – så vell som instrumentene, objektene, gjenstandene og kulturmiljøene assosiert med de – som samfunn, grupper, og i noen tilfeller, individer anerkjenner som del av deres kulturarv.»⁴¹ Tradisjonshåndverk blir særskilt nevnt under artikkel 2 som immateriell kulturarv og er derfor verneverdig ved ratifiseringen av konvensjonen.

2.5.1 Forvaltning og formidling av immateriell kulturarv

Jamføre Unesco-konvensjonen er det to nivåer for vern av immateriell kulturarv: kulturpolitisk og metodisk. På det kulturpolitiske nivået skal det etableres en «overordnet politikk som bidrar til å fremme den immaterielle kulturarvens rolle i samfunnet, etablere eller styrke utdanningsinstitusjoner innen forvaltningen av immateriell kulturarv og fremme forskning av den.»⁴² Dette forplikter Norge til å styrke og videreutvikle utdanningstilbudet for tradisjonshåndverk og annen immateriell kulturarv.

UNESCO. «Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage 2003»

Det metodiske nivået defineres gjennom artikkel 2 i Unesco-konvensjonen. Vern anses da som «tiltak for å sikre den immaterielle kulturarvens levedyktighet, herunder det å kartlegge,

⁴¹ Unesco, «Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage 2003»

⁴² Unesco-konvensjonen (2003): om vern av den immaterielle kulturarven, sitert i Immateriell kulturarv i Norge: en utredning, s.21

dokumentere, forske, bevare, verne, fremme, styrke, videreføre, særlig gjennom formell og uformell utdanning, samt gjenopplive de ulike sidene ved denne arven.»⁴³ Hvor Unesco anvender begrepet uformell læringsarena vil jeg anvende semi-formell læringsarena ettersom uformell læring (se kapittel 2.3.3) omhandler den form for læring som finner sted i det daglige livet til individet. Det kulturpolitiske verningsnivået skal gi grobunn for det metodiske vernenivået, slik kan den immaterielle kulturarven bevares for fremtiden.

Forvaltning av den materielle kulturarven skjer ofte gjennom dokumentasjon, tolkning og beskrivelse. Jmføre Annelie Palmsköld, professor ved *Institutionen för kulturvård*, blir objektet tatt ut av sin bruksorienterte og økonomiske kontekst og blir dermed statisk.⁴⁴ En slik forståelse av gjenstander er en forenkling, mer riktig vil være å si at den materielle kulturarven tas ut av sin originale bruksorienterte og økonomiske kontekst og settes inn i en ny museums kontekst.⁴⁵

Det er problematisk når den samme forvaltningsstrategien anvendes på den immaterielle kulturarven. Den er ikke en gjenstand, men en handling, rik på variasjon og ikke *standardisert*. Immateriell kulturarv er situasjonsbetinget, derfor kan selv den grundigste dokumentasjon ikke bevare alle dens nyanser. Slik gir dokumentasjon en mangelfull beskrivelse av en rik og mangefasettet tradisjon.⁴⁶ Den immaterielle kulturarven kan også møte på den samme utfordringen som den materielle ved at den fjernes fra sin originale kontekst. Når tradisjonshåndverket ikke utføres i sin originale økonomiske kontekst, hvor produktet hadde en spesifikk og nødvendig funksjon i hverdagen, er det mulig at noen av nyansene forsvinner. En tradisjonshåndverker som utfører sitt virke ved et museum har andre standarder å jobbe opp mot enn hva en bonde på 1800-tallet hadde. Jeg anser ikke dette som videre problematisk for tradisjonen av tradisjonshåndverket ettersom det er den handlingsbærende kunnskapen som forvaltes og formidles. Om den anvendes utenfor sin originale kontekst minker ikke dens verdi som kulturarv så lenge den eksisterer i en utførende form.

⁴³ *ibid*

⁴⁴ Palmsköld, «Hantverkskunnskap som immateriell kulturarv», s.101

⁴⁵ Personlig kommunikasjon, veiledermøte Mattias Bäckström. 26.03.2021

⁴⁶ Roland, «Om å forstå spelereglane», s.107

Ettersom den tradisjonelle forvntlingsstrategien ikke er optimal for immateriell kulturarv er det nødvendig å utarbeide en annen metodikk. For å forvalte den immaterielle kulturarven i sin helhet, med sine rike nyanser, er det nødvendig med en tradering av kunnskapen. Annelie Palmsköld mener at den immaterielle kulturarven er avhengig av arenaer hvor tradisjonsbærere kan utøve sin kunnskap, samtidig må denne kunnskapen aktivt støttes og fremmes slik at kunnskapen overføres til nye tradisjonsbærere.⁴⁷ Dette må skje gjennom både formelle og semi-formelle læringsarenaer. Da blir det også nødvendig å forske på læringsarenaene som bidrar til traderingsprosessen av tradisjonshåndverket.

2.5.2 Workshopseminar – en utradisjonell læringsarena

For å forstå hvordan workshopseminarene kan ta del i traderingsprosessen av tradisjonshåndverk er det nødvendig å forstå hvordan andre har gjort det. Den handlingsbårne kunnskapen sitter som sakt i individet, for å formidle den blir det derfor naturlig å fokusere på individet som er i besittelse av kunnskapen: tradisjonsbæreren. Tradisjonsbæreren er derfor det viktigste individet i traderingsprosessen ettersom det er hans eller hennes kunnskap som skal sikres gjennom videreformidling.⁴⁸

Eivind Falk, direktør for Norsk håndverksinstitutt, har gjennom sitt arbeid i Håndverksinstituttet gjort seg flere erfaringer inne tradering av tradisjonshåndverk. Han merket seg at «håndverkskunnskap best overføres i en 1:1-situasjon fra én håndverker til en annen.»⁴⁹ Videre viser han til at tilfeller hvor det ikke har vært en 1:1-situasjon har tradisjonsbæreren ofte valgt et individ av flere, som bli fokuset for traderingsprosessen. Dette er ofte den personen som er viser best evne for å tilegne seg kunnskapen.⁵⁰ I et workshopseminar er det ikke mulig for en 1:1-modell, det blir derfor interessant å se hvordan instruktørene, lærerne og deltagerne håndterer situasjonen.

2.6 Det analytiske begrepsapparat

Mitt analytiske begrepsapparat består av to aspekter: hva elevene lærte og hvordan de lærte det. Det analytiske begrepsapparatet er basert på begrepene innen handlingsbåren kunnskap, slik som kunnskap *i* og kunnskap *om* sammen med begrepet kunnskap *gjennom* fra

⁴⁷ Palmsköld, «Håndverkskunnskap som immateriellet kulturarv», s.101

⁴⁸ Falk, «Det levende håndverket», s.118

⁴⁹ ibid

⁵⁰ Falk, «Det levende håndverket», s.119

læringsteorien *Heritage learning framework*. Hva som innebærer kunnskap *i*, kunnskap *om* og kunnskap *gjennom* er hentet fra de allmenne læringsutbyttene fra læringsteorien *Heritage learning framework*.

Det første aspektet som vil bli analysert er hva deltagerne lærer gjennom workshopseminarene. Gjeldene for denne oppgaven er da de tre begrepene kunnskap *i* tradisjonshåndverk og kunnskap *om* handlingsbare kunnskap, og kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverk⁵¹ som vil tolkes ut fra læringsteorien *Heritage learning framework*. Kunnskap *i* vil da forstås utelukkende som evnen til å praktisere tradisjonshåndverk, og oppfyllelsen av *Heritage learning frameworks* allment læringsutbytte punkt 2: ferdigheter, eller praktisk evne som trengs for å utføre en gitt oppgave. Dette inneholder bruk av tradisjonsverktøy, slik som øks og barkekniv og tradisjonelle teknikker slik som lafting og nedfelling. Kunnskap *om* inkluderer de allmenne læringsutbyttene punkt 1: kunnskap og forståelse, og punkt 5: Aktivitet, oppførsel og progresjon. Inkludert her er aspekter som økt læringslyst, respekt for tradisjonshåndverket og eldre bygninger, og forståelse for tradisjonshåndverket sin rolle i restaurering og bredere samfunnsnytt. Kunnskap *gjennom* forstås som kunnskap ikke direkte relatert til tradisjonshåndverket og omfatter de gjenværende allmenne læringsutbyttene og de generiske samfunnsmessige resultatene jamføre *Heritage learning framework*. Dette kan være økt evne til samarbeid eller mestringsfølelse som fører til økt selvtillit i andre læringsammenhenger.

Det andre aspektet som vil analyseres er læringsprosessen, her forstått som hvordan elevene tilegnet seg den nye kunnskapen. Ettersom jeg anvender en bredere forståelse av begrepet *læring*, som beskrevet i *Heritage learning framework* læringsteorien, vil jeg ikke bare undersøke hvordan deltagerne tilegnet seg kunnskap *om* tradisjonshåndverk, men også hvordan de tilegnet seg kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverk. Kunnskap *gjennom* forstås her, jamføre læringsteorien *Heritage learning framework*, som hvordan ny kunnskap ikke direkte relatert til tradisjonshåndverket genereres gjennom interaksjon med den.

Læringsprosessen vil inkludere dens helhetlige utfoldelse og hvordan den var organisert. Dette inkluderer hvilke aktiviteter elevene utførte, hvilke mål instruktøren og læreren hadde

⁵¹ I læringsteorien *Heritage learning framework* snakker de om læring gjennom kulturarv, jeg har valgt å spisse dette til å bety tradisjonshåndverk, som er en del av kulturarven.

for workshopseminaret. Målet med denne analysen er å avgjøre hvilken læringstype, *formell*, *semi-formell* og *uformell* som finner sted.

Ved å anvende dette analytiske begrepsapparatet kan jeg analysere hvilken form for kunnskap workshopseminarene genererte, i hvilken grad og hvordan. Dette muliggjør en diskusjon rundt problemstillingen: *Hvilken type arena kan workshopseminarer være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap?*

Kapittel 3: Metode

Gjennom mitt arbeid med å formulere problemstillingen utførte jeg en parallell vurdering av mulig metodikk for innsamling av datamateriale. Jeg måtte vurdere hvilke metoder som best kunne hjelpe å belyse problemstillingen samtidig som jeg måtte tenke på hvilken metodikk som var praktisk mulig å utføre i en pandemi. Jeg var usikker på om det ville bli mulig for meg å delta på et workshopseminar grunnet reguleringer, men jeg ble kontaktet av Lars Erik Haugen ved Fortidsminneforeningen som fortalte at jeg kunne delta på to workshopseminarer ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter i januar 2021. Dette åpnet opp for en bredere datainnsamling og valg av metodikk. Jeg valgte å benytte meg av tre anerkjente metoder innen etnologien: *interaktiv observasjon*, *feltsamtale* og *kvalitativt intervju*.

3.1 Datainnsamling i studiet

For å besvare problemstillingen min *hvilken type arena kan workshopseminarer være for tradisjonshåndverk* trengte jeg å besvare en rekke delspørsmål. Jeg vurderte da først hvordan min deltagelse ved to workshopseminarer kunne hjelpe å belyse denne problemstillingen. Gjennom mine metodiske valg, interaktiv observasjon, feltsamtaler og kvalitativt intervju, utført gjennom mitt opphold ved workshopsseminarene, skapte jeg datamateriale for videre analyse.

3.1.1 Kvalitativt intervju

Det første spørsmålet som trengtes svar på var hvem jeg ønsket å intervju. Det var tre mulige grupper av informanter som kunne intervjues gjennom mitt opphold ved workshopseminaret eller ved en senere anledning: elev, lærer og instruktør. Jeg utarbeidet tre intervjuguider, en for hver tenkelig informantgruppe. Intervjuguidene bestod av to typer spørsmål: tematiske forskningsspørsmål og intervju spørsmål. De tematiske forskningsspørsmålene omhandlet hva jeg ønsket å kunne besvare ved fullført intervju, og fungerte dermed som overhengende mål. Tematiske forskningsspørsmål er ofte formulert i et teoretisk språk innen en forskningstradisjon som informanten ikke er kjent med. Derfor kunne jeg ikke stille forskningsspørsmålene direkte. Det ble nødvendig å oversette de tematiske forskningsspørsmålene slik at informanten forstod hva som skulle besvares, denne

rollen ble fylt av intervju spørsmålene.⁵² (se vedlegg 1 og 2) Veien til målet ble slik brolagt med intervju spørsmål.

Etter min ankomst ved workshopseminarene ble det raskt klart for meg at en gruppe informanter ikke var tjenlige for deltagelse ved kvalitativt intervju: elevene. Begrunnelsen for denne vurderingen er todelt: 1. jeg ønsket ikke å ta en eller flere elever ut av undervisningen og dermed frarøve de læringsmuligheten som tross alt var grunnen for workshopseminaret. 2. Jeg er av den oppfatning at et intervju kan være en påkjennelse for informanten. Det å velge ut en eller flere elever, isolere de og så stille spørsmål elevene kanskje ikke skjønner, det er let å tenke seg at dette kan oppleves som ubehagelig. Jeg som forsker, med høyere utdanning, kan virke truende for eleven. Elevens ønske om å gi meg hva han/hun tror er svarene jeg er ute etter kan også gi meg forurenset datamateriale. Jeg ønsket å finne ut hva eleven syntes om workshopseminaret, ikke hva eleven tror jeg mener at eleven skal synes om opplevelse.

Jeg måtte så vurdere hvem som måtte intervjues mens workshopseminaret pågikk og hvem jeg kunne kontakte ved en senere anledning. Valget falt da på lærerne. Instruktørene måtte være til stede for å kunne utfylle sin rolle i workshopseminaret, mens lærerne ofte hadde en støttende sekunder rolle i opplegget. Dette gjorde det mulig for meg å hente de ut av undervisningen uten å forstyrre dem. Læreren kjenner også elevene langt bedre enn meg selv og instruktørene, så lærerens observasjoner og oppfatninger av workshopseminaret som læringsarena kunne derfor hjelpe å belyse min problemstilling.

For å dokumentere intervjuet ble det brukt både båndopptaker og notatskriving. Ved det første intervjuet var det tekniske problemer grunnet kulden. Det ble derfor nødvendig å notere ned hva informanten sa. Ved det andre intervjuet var denne utfordringen tatt med i beregningen og batteriet ble ladet på stedet. Ved senere intervju ble det også brukt Teams. Dette fordi jeg og intervjuobjektet ikke befant oss på samme sted og en reise for å utføre intervjuet ikke var hensiktsmessig eller tidsmessig forsvarlig. Ettersom intervjuet ikke skulle avdekke kroppsspråk anser jeg ikke dette som problematisk.

⁵² Kvale & Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, s.163

3.1.2 Feltsamtale

Jeg ønsket fortsatt å finne ut av elevenes opplevelse angående workshopseminaret. Metodikken jeg valgte for denne gruppen med informanter ble derfor feltsamtalen. Feltsamtalen er viktig fordi den kan frambringe svar på spørsmål som jeg ikke ville tenkt på å stille. Feltsamtaler er uformelle samtaler med individer som gis betegnelsen informanter.⁵³ Jeg brukte den originale intervjuguiden tiltenkt elevene som grunnlaget for spørsmålene jeg ville stille elevene. Ved å snakke med de på en uformell måte, i et miljø de er mer kjent i tror jeg at elevene vil føle seg mer komfortable til å svare på spørsmålene i sine egne ord. Dette gjorde det også mulig for meg å snakke med et større utvalg elever, selv om svarene deres ikke ble så dyptgående som et intervju kunne frambrakt.

3.1.3 Interaktiv observasjon

For å samle inn data på workshopseminarene som en helhetlig læringsarena og opplevelse valgte jeg å observere. Observasjonsstudier tillater meg å delta åpent i workshopseminaret. Jeg fikk muligheten til å se hva som ble gjort, høre hva som ble sagt og stille spørsmål. Dette gjorde det mulig for meg å innhente en rekke forskjellige typer datamateriale for videre analyse.⁵⁴ Her opererte jeg som en flue på veggen hvor jeg bevegde meg i bakgrunnen og notere ned observasjonene jeg gjorde meg. Ved å holde avstand kunne jeg notere meg mine tanker og reflekter over dem.

Selv er jeg av den oppfatning at en observasjon på avstand ikke er tilstrekkelige for å besvare min problemstilling. Jeg vurderte derfor hvilken form for observasjon jeg ønsket å anvende. For å skaffe meg en bedre forståelse av elevenes opplevelse av workshopseminaret som læringsarena ønsket jeg også å delta mer aktivt i opplegget. Dette innebar ikke planlegging eller aktiv undervisning fra min side, men at jeg prøvde enkelte av oppgavene elevene ble satt til. Ved å prøve det samme som elevene fikk jeg selv kjenne hvordan slikt fysisk arbeid kjentes på kroppen, hvor utfordrerne håndverksteknikkene kunne være, og mestringsfølelsen oppnådd ved godt utført arbeid. Innen etnologien kan min observasjonsmetodikk kategoriseres som enten *observerende deltager* eller *deltagende observator*. Begge metodene er åpne og de som blir observert er bevist på min bakgrunn og mål med deltagelse.⁵⁵

⁵³ Esborg, «Feltarbeidets mange samtaleformer», s.97

⁵⁴ Torja, *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, s.51

⁵⁵ Torja, *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, s.59

Jeg velger å bruke Aksel Torja sin sammenslåing av de to begrepene: *Interaktiv observasjon*. Gjennom mitt feltarbeid varierte min involvering betraktelig mellom feltsamtaler, observasjon på avstand, og aktiv deltagelse gjennom å selv prøve elevenes oppgaver. Torja beskriver en slik varierende deltagerrolle, hvor forskeren begynner feltarbeidet med ren observasjon uten andre oppgaver, men som senere utvikler seg til tetter interaksjon gjennom samtaler, intervju og deltagelse som *Interaktiv observasjon*.⁵⁶ Dette begrepet beskriver bedre min varierende rolle gjennom feltarbeidet.

3.2 Dataanalyse

De forskjellige metodene brukt for datainnsamling påvirker hvordan dataen ble analysert. For å besvare problemstillingen brukte jeg *Heritage Learning Outcome* (HLO) som analytisk metode. En grundigere gjennomgang av HLO som analytisk verktøy og dens teoretiske grunnlag finnes i teoriseksjonen av denne oppgaven. Før dataen kunne bli analysert måtte intervjuene transkriberes og observasjonsnotatene finskrives.

3.2.1 Transkripsjon av intervju

Etter som et av intervjuene ble utført med lydopptak ble det nødvendig å utføre en transkripsjon av intervjuet. En transkripsjon av lydopptak medfører en rekke fortolkningsmessige og tekniske problemstillinger hvor det ikke eksisterer noen standard svar, men heller en rekke valg som må tas. Likevel skal en rapport eller oppgave som bruker kvalitativt forskningsintervju inneholde en klar betegnelse på hvordan transkripsjonen ble utført.⁵⁷

Intervjuene som brukte lydopptaker i denne oppgaven, ble ikke transkribert ordrett. Pauser, dialekt og fyllord ble ikke tatt med i den endelige transkripsjonen. Dette var et bevist valg ettersom intervjuobjektets talemåte ikke faller innenfor denne oppgavens interesseområde. Det var informasjonen og intervjuobjektets egne meninger og erfaringer som var av interesse, noe som formet hvordan transkripsjonsprosessen utfoldet seg. Setninger som ikke ble helt avsluttet eller som endret retning ble finskrevet. Det ble tatt hensyn til at intervjuobjektets muntlige formidling ikke alltid ville være meningsfull om den ble transkribert ordrett. Transkripsjonen av intervjuene ble så sendt til intervjuobjektene for godkjenning. Dette fordi

⁵⁶ Torja, *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, s.61

⁵⁷ Kvale & Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, s.207

transkripsjon innebærer en viss form for tolkning og analyse fra forskerens side. Det var ønskelig at intervjuobjektet skulle få en mulighet til å rette på egne uttalelser eller klarere mulige tolkningsfeil.

3.2.2 Observasjonsnotatene

Observasjonsnotatene ble skrevet ned raskt med penn og papir, noe som nødvendiggjorde en finskriving av materialet etter fullført observasjon. Innen denne prosessen forekom det en naturlig analyse av datamaterialet, som ble videre notert i de endelige observasjonsnotatene. Egne tanker og observasjoner ble vektlagt og utformet slik at de ble mulige å analysere med henhold til HLO.

3.3 Metodekritikk

Det er mange tenkelige metodikker, og variasjoner innen metodikkene, som kunne blitt anvendt for å besvare min problemstilling. Mine valg er ikke de eneste rette, en annen forsker ville kunne anvende andre metodikker, som spørreundersøkelse, eller andre variasjoner av min metodikk og likevel produsere godt kildemateriale.

Etterprøvarheten av feltarbeid er svært begrenset. Et workshopseminar er provorisk i sin natur, det utfolder seg, observeres, for så å forsvinne. Det er ikke mulig for forskere å gjenskape de samme hendelsene med de samme deltagerne under de samme omstendighetene. Jeg velger derfor å bruke litt tid på å sette min observasjonsmetodikk inn i en større etnologisk kontekst. De kvalitative forskningsintervjuene er dokumentert som gjør det enklere å håndtere rent kildekritisk, det vies derfor mindre tid her.

3.3.1 Kritikk av kvalitativt forskningsintervju

Teknologiske hjelpemidler kan gjøre utførelsen av kvalitativt forskningsintervju raskere og lettere. Ved bruk av lydopptaker kan forskeren fokusere på intervjuets emne og dynamikk. Mer informasjon blir også dokumentert, slik som ordbruk, tonefall og eventuelle pauser.⁵⁸ En utfordring som jeg ikke hadde tatt med i beregningen var hvordan kulden ville påvirke batteriet til lydopptakeren.

⁵⁸ Kvale & Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, s.205

Ved det første intervjuet oppdaget jeg at kulden hadde tømt batteriet. Jeg måtte derfor notere ned hva intervjuobjektet formidlet. At kulde kan påvirke batteris levetid er et velkjent fenomen for alle med en Iphone. Ved neste intervju hadde jeg tatt med kulden i beregningen og ladet batteriene på stedet.

3.3.2 Kritikk av observasjonsmetodikken

Gjennom mitt feltarbeid møtte jeg på de samme metodiske utfordringene som etnologer innen kulturhistoriske studier. Dette ble veldig klart gjennom mitt feltarbeid og interaktive observasjon.

Innen etnologien er det en pågående samtale om behovet for avstand mellom forsker og studieobjektet. Det er et utbredt syn innen den etnologiske metodelitteraturen at forskeren ikke er i stand til å se sin egen kultur slik den *egentlig* er eller slik den *bør* sees.⁵⁹ Et begrep som har vært mye brukt innen etnologien er «det bevegelige søkelyset» utviklet av Börje Hanssen. Han brukte begrepet som en metaforisk henvisning til etnologens posisjon ved feltarbeid. Kultur er, ifølge Hanssen, «en helhetlig scene hvor etnologen står på avstand med full oversikt over folks handlinger, symbolbruk og strukturelle trekk».⁶⁰ Ved å skifte fargefilter, linser og ved å bevege lyskjeglen kan etnologen se nye meningsforhold i kulturens symboler og strukturer. Ifølge Hanssen er det den etnologiske distanseringsevnen som muliggjør et slikt perspektiv. Etnologen står ubevegelig, og gjennom sin distanse mellom seg selv og studieobjektet har han kunnskap om folks kultur de ikke selv er i besittelse av. Etnologen kan da oppnå en objektiv forståelse av kulturen.⁶¹

Som et motsvar på dette helhetlige kultursynet har vi Fredrik Brath som argumenterer for at «Kulturtilhørighet er delt mellom kun få mennesker, men vi kan ha kulturelle fellesskap med mange, gitt en innfallsvinkel, eller et enkeltstående tema.»⁶² Hvilke kulturelement som deles mellom individer er altså under konstant fluksjon. En helhetlig analyse, hvor jeg som observatør står på avstand, kan derfor fort bli problematisk.⁶³ Jeg kan ikke anta at handlingene som jeg observeres har samme betydning for hver utøver.

⁵⁹ Planke, «Feltarbeid og redsel for nærhet», s.1

⁶⁰ Planke, «Feltarbeid og redsel for nærhet», s.4

⁶¹ Planke, «Feltarbeid og redsel for nærhet», s.4

⁶² Planke, *Tradisjonsanalyse: en studie av kunnskap og båter*, s.57

⁶³ ibid

Jeg valgte, som nevnt under punkt 3.1.3 ikke å være en stasjonær deltager, men vandret rundt, føre samtaler og prøve selv. Jeg kunne valgt å holde avstand, bare se på, men da hadde jeg vært avhengig av egen meningstilskrivning angående de observerbare handlingene utført av elevene, instruktørene og lærerne. Jeg kunne sett at eleven brukte øks, men ikke hva eleven tenkte om det. Jeg kunne sett at instruktøren viet lite tid til teori, men ikke hvorfor. Det var derfor nødvendig å bryte med den veletablerte etnologiske nærhetsfrykten og være kontaktsøkende.

Jeg støtter meg på Terje Plankes forståelse av Fredrik Brath og hans kritikk av det helhetlige kultursystemet, kultur er noe som oppleves individuelt og er formet av konteksten hvor den kulturelle handlingen finner sted.⁶⁴ «Forståelsen og de små misforståelsene er individuelle, og nyansene oppdages ikke ''på avstand''»⁶⁵. For å forstå hvordan workshopseminarene oppleves som læringsarena trenger jeg derfor nærhet til deltagerne, jeg må søke etter deres nyanser, deres perspektiv. For å låne Terje Plankes formulering «Det er ikke noe som hindrer oss i å delta i sosialt samvær forbundet med planlegging, utførelse og tolkning av handlinger, og derigjennom danne oss bedre gjetninger».⁶⁶ Ved å prøve ut noen av oppgavene til elevene kunne jeg, kombinert med feltsamtaler, danne meg bedre gjetninger av hvordan de opplevde workshopseminaret som læringsarena. Slik kan jeg oppnå en bedre forståelse av elevenes perspektiv, noe jeg anser som nødvendig for å kunne besvare problemstillingen min. Om jeg ikke forsøker å forstå elevenes perspektiv vil oppgaven min besvare hvordan *jeg* opplevde workshopseminaret som arena, ikke hvordan elevene opplevde det.

⁶⁴ Planke, *Tradisjonsanalyse: en studie av kunnskap og båter*, s.58

⁶⁵ *ibid*

⁶⁶ *ibid*

Kapittel 4: Presentasjon av funnene

I dette kapittelet vil jeg gi en kort presentasjon av hvordan workshopseminarene utfoldet seg basert på mine observasjoner. Det er ikke hensiktsmessig for denne oppgaven å skille mellom de to workshopseminarene eller de to lærerintervjuene. Kapittelet vil derfor være tredelt, del en vil skildre workshopseminarene, del to skildrer intervjuene med lærerne og del tre skildrer intervjuet med en av instruktørene. Jeg anser det som hensiktsmessig å presentere denne informasjonen her slik at den analytiske seksjonen av oppgaven kan utfolde seg med dette som bakgrunn.

4.1 Workshopseminarene

Workshopseminarene ble organisert av Fortidsminneforeningen i samarbeid med Trøndelag fylkeskommunen og Stiklestad Nasjonale Kultursenter. Seminarene strakte seg over to arbeidsuker fra 18-22 Januar og 25-29 Januar, og fant sted ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter. Det første workshopseminaret bestod av 8 elever, 1 lærer og 2 instruktører. Workshopseminar nummer to hadde 7 elever, 1 lærer, 1 lærer assistent og 2 instruktører. Alle elevene gikk byggfag, men har ingen tidligere erfaring innen tradisjonshåndverk. Deltagelse var frivillig. Lærerne har bakgrunn fra bygningsindustrien og har personlig interesse for tradisjonshåndverk. Instruktørene er tradisjonsbærere og har lengre erfaring med å utføre tradisjonshåndverk og formidling ved workshopseminarer.

Workshopseminarene fant sted i en hall med nok høyde og bredde til å ferdigstille konstruksjonen innendørs. Oppgaven er å bygge et trønders sperreverk med bruk av tradisjonelt verktøy. Det er rikelig med rom rundt konstruksjonen som gjør det mulig for alle å jobbe samtidig. Elevene har både moderne og tradisjonelle verktøy til rådighet, men fokuset er på tradisjonsverktøy som øks, tappejern, navar, sag og barkekniv. Som veiledning har elevene og instruktørene tegninger av sperreverket, men de mangler målingene som er inkludert i moderne byggetegninger.

Workshopseminarene begynte med en time teori hvor det trønderske sperreverket ble introdusert, samt tenkt fremgangsmåte og grunnleggende historisk bakgrunn. Hver dag begynner med en kort oppsummering av hva elevene gjorde dagen før etterfulgt av hva som skal er arbeidsmålene for dagen. Elevene ble så satt til praktisk arbeid. De jobbet to-og-to sammen på stasjoner hvor de utfører forskjellige arbeidsoppgaver som barking av

tømmerstokker, hugging av hakanåv eller saging. Arbeidet utføres selvstendig, med noe veiledning fra instruktørene. Før elevene får prøve teknikker og verktøy demonstrerer instruktørene i plenum. Ved workshopseminarenes slutt hadde begge gruppene ferdigstilt sperreverkene. Elevene fikk så utdelt kursbevis før de forlot læringsarenaen.

4.2 Intervju av lærerne

Intervjuene med lærerne ble utført mens elevene jobbet og fant sted i kjøkkenet hvor vi hadde lunsj. Rommet var egnet ettersom det var varmt og relativt lite støy kom gjennom fra hallen. Det var to overordnede spørsmål som jeg ønsket å belyse gjennom intervjuene med lærerne: hvordan opplevde læreren workshopseminarene som læringsarena for tradisjonshåndverk sammenlignet med skole, og hvilke resultater kunne læreren se blant elevene. For fullstendig oversikt over intervju spørsmålene brukt se vedlegg 1. Intervjuene strakte seg ikke lengre enn 30 minutter ettersom både jeg og lærerne ikke ønsket å utebli fra undervisningen lengre enn nødvendig.

4.3 Intervju av instruktør

Det ble utført et intervju av en instruktør. Instruktøren ble valgt ut fordi vedkommende representerte Trøndelag fylkeskommune og hadde en nøkkelrolle i forberedelsen av undervisningsopplegget samt var ansvarlig for gjennomføringen av et av workshopseminarene. Intervjuet ble utført fjerde mars etter fullført workshopseminar, dette for å gi instruktør og meg selv mulighet til å reflektere over workshopseminaret. Det var to overordnede spørsmål som jeg ønsket å belyse gjennom intervjuet: Hvordan var læringsprogrammet konstruert, og hva var det ønskede resultatet etter endt workshopseminar? For fullstendig oversikt over intervju spørsmålene brukt se vedlegg 2. Intervjuet varte under en time og ble etterfulgt av en uformell samtale.

Kapittel 5: Analyse

I dette kapittelet vil jeg analysere kildematerialet generert gjennom mitt feltarbeid ved workshopseminarene og de følgende intervjuene. Målet med analysen er å se hvilken type kunnskap deltagerne tilegnet seg gjennom workshopseminarene, og i hvilken grad de tilegnet seg den. Denne oppgaven vil operere etter tre typer kunnskap: kunnskap *i* tradisjonshåndverk, kunnskap *om* tradisjonshåndverk og kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverk. Kapittelet vil analysere tre punkter ved workshopseminarene: forarbeid, gjennomføring og etterarbeid.

5.1 Forarbeid

Her vil jeg analysere forarbeidet som ble gjort før selve workshopseminarene ble utført. Dette inkluderer målene for workshopseminarene og hva som ble gjort før deltagerne kom til dit.

5.1.1 Mål

Spørsmålene jeg stilte, og som jeg ønsket å finne svar på, er: hva var målet til workshopseminarene? Hvorfor organiserte instruktørene workshopseminarene, og hva ønsket de at deltagerne skulle få ut av det? Hvorfor ønsket lærerne at deres elever skulle delta? Jeg begynte derfor feltarbeid med å søke etter svar på disse spørsmålene.

Her er svaret til instruktøren:

Jeg har over lengre tid sett behovet for flere tradisjonshåndverkere slik at vi kan ivareta den immaterielle kulturarven og bygningene. Jeg har jobbet med forvaltning av eldre bygg og jeg ser forskjellen på arbeid utført av dyktige håndverkere med erfaring i tradisjonshåndverk og de som mangler denne erfaringen. Derfor er det viktig med rekruttering, vi må møte elevene tidlig [...]Elevene skulle få prøve å håndtere verktøy. Jeg håper de sitter igjen med en forståelse av nytten til verktøyene. At dette er noe som kan brukes i ulike sammenhenger. Jeg håper elevene får en økt respekt for eldre bygg og arbeidet som gikk krevdes for å lage dem.⁶⁷

Jeg ser fra dette at instruktøren ønsket at elevene skulle tilegne seg kunnskap *i* og kunnskap *om* tradisjonshåndverk. Gjennom å håndtere verktøyene vil deltagerens kunnskap *i* bli hevet fra nybegynnere med ingen erfaring, til nybegynnere med noe erfaring i håndtering av tradisjonsverktøy. Ved å øke deltagerens forståelse av nytten til verktøyene og respekten for de eldre byggene, tilegner de seg kunnskap *om* ved å oppfylle det allmenne læringsutbytte punkt 1: kunnskap og forståelse.

⁶⁷ Intervju, instruktør. 04.03.2021

Jeg var også interessert i hvorfor lærerne ønsket at elevene deres skulle få delta på workshopseminarene. Derfor var noe av det første jeg spurte lærerne om var derfor hva de ønsket at elevene skulle få ut av workshopseminarene.

Elevene skal snart ut i arbeidslivet og jeg vil at de skal være klar for å utføre renoveringsarbeid [...] Om bare en elev ønsker å jobbe videre med tradisjonshåndverk ser jeg på det som en seier.⁶⁸

Respekt for håndverket som var gjort. Respekt for det gamle huset håndverkeren kommer inn i og faktisk skal gjøre noe med. At de kanskje tenker seg litt om i stede for å bare gjøre det i en ny stil. Tømreren kan ødelegge bygget om han ikke skjønner sjelen til et gammelt hus.⁶⁹

Jeg ser fra dette at lærerne ikke var så fokusert på at elevene skulle tilegne seg kunnskap *i* tradisjonshåndverk, men at de skulle tilegne seg økt kunnskap *om* tradisjonshåndverk i form av forståelse, respekt og evne til å reflektere. Selv om kunnskap *i* da stod sentralt i aktivitetene var det kunnskap *om* som var den kunnskapsformen med mest tyngde. Økt forståelse og respekt var viktigere for både instruktøren og lærerne enn de praktiske ferdighetene relatert til tradisjonshåndverk.

Gjennom intervjuer med instruktøren og lærerne kan jeg analysere meg fram til workshopseminarenes mål. Deltagerne skulle tilegne seg kunnskap *om* tradisjonshåndverket i form av økt forståelse for nytteområde, økt respekt for håndverket og de eldre bygningene. Om mulig også tenne en gnist blant deltagerne, slik at de får økt læringslyst og dermed kanskje kan tenke seg en framtid som tradisjonshåndverkere.

5.1.2 Hvordan ble deltagerne forberedt til workshopseminarene?

Nå som målene for workshopseminarene er etablert er det mulig å analysere hva som ble gjort for at de skulle nås. Jeg begynte med å analysere forarbeidet som ble gjort for å forberede deltagerne til workshopseminarene, og hvordan de tilegnet seg kunnskap i denne delen av læringsprosessen.

Jeg begynte med å undersøke hva instruktørene gjorde for å forberede lærerne og elevene før de ankom workshopseminarene. Dette ble gjort gjennom intervju med en av instruktørene og lærerne som deltok. Da jeg spurte instruktøren om hva som ble gjort for å forberede lærerne og elevene, fikk jeg et kort svar: «Vi lagde en skisse av konstruksjonen og utstyret som vi

⁶⁸ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

⁶⁹ Intervju, lærer 2. 28.01.2021

sendte til skolene, men vi hadde ikke noe større opplegg. Jeg vet ikke hva læreren gjorde.»⁷⁰ Mye av ansvaret for forberedelse ble lagt på læreren. Ingen fra Fortidsminneforeningen, museet eller fylkeskommunen reiste til skolene for å snakke med lærerne og elevene, som en del av forarbeidet.

Ettersom så mye av ansvaret for forberedende arbeid ble lagt på lærerne, bestemte jeg meg for å spørre hva de gjorde. Den ene læreren svarte «De ni som fikk være med fikk programmet for undervisningen. Dette skulle elevene lese som del av sin hjemmelektur. Jeg la det ut på Facebook sammen med en PowerPoint-presentasjonen fra Stiklestad Nasjonale Kultursenter.»⁷¹ Denne presentasjonen inneholdt bilder uten tekst eller annen form for forklaring eller utdyping.⁷² Den andre læreren sa at han ikke hadde gjort noe mer enn å formidle tilbudet til elevene, og bedt dem om å tenke over egen interesse for temaet og om det var noe de kunne ha nytte av.⁷³ Da jeg spurte elevene om hvordan de ble forberedt, svarte de at de ikke hadde fått noen forberedelse, men de sa dette med et smil.⁷⁴ Jeg spurte også om hvilke forventninger de hadde til seminaret da de ankom, men svarene var negative. De hadde ingen forventninger.

5.1.3 Diskusjon

Ut ifra mine samtaler med instruktørene, lærerne og elevene vil jeg konkludere med at lite kunnskap ble generert på dette stadiet. Bevisstgjøring om tilbudet er nødvendig. Det kunne vært nyttig med et større opplegg siktet på å skape interesse for temaet før deltagerne ankom læringsarenaen. Det er problematisk at elevene ikke hadde noen forventninger. Ikke bare gjør dette det vanskeligere å måle læringsutbyttet, men elevene hadde da ingen knagger å henge den nye informasjonen på. Det er forståelig at elevene ikke tilegnet seg nok kunnskap i tradisjonshåndverk ved dette stadiet, men de kunne lært mer om tradisjonshåndverkets rolle i dagens samfunn. Dette kunne fått flere elever interessert i å delta.

5.2 Gjennomføringen

Jeg vil her analysere hvilken kunnskap deltagerne tilegnet seg gjennom workshopseminaret, i hvilken grad de tilegnet seg denne kunnskapen og hvordan. Dette delkapittelet vil være delt

⁷⁰ Intervju, instruktør. 04.03.2021

⁷¹ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

⁷² PowerPoint-presentasjon, utdelt.

⁷³ Intervju, lærer 2. 28.01.2021

⁷⁴ Feltsamtaler, 20.01.2021

inn i tre dele hvor jeg analyserer deltageres tilegnelse av kunnskap *i*, kunnskap *om* og kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverk.

Det var mange eksempler på at deltagerne tilegnet seg kunnskap. Flere av eksemplene har overlappene læringsutbytte i form av at de tilegnet seg ulike variasjoner av kunnskap. Jeg vil her framheve de eksemplene jeg har vurdert å være av størst interesse for oppgaven.

Eksemplene vil så bli analysert i delkapitlene 5.2.1 til 5.2.3.

5.2.1 Kunnskap *i*

Her vil jeg analysere hvordan deltagerne tilegnet seg kunnskap *i* tradisjonshåndverk, som for denne oppgaven betyr de utøvende aspektene ved tradisjonshåndverk. Økt kunnskap *i* vil vise seg i form av at elevene tilegnet seg økte ferdigheter innen tradisjonshåndverk, som at de blir bedre i bruken av tradisjonsverktøy. Jeg baserer meg her på egne observasjoner, feltsamtaler med elevene og intervjuene utført både under workshopseminaret og i etterkant.

Ettersom mitt analytiske begrepsapparat er basert på læringsteorien *Heritage learning framework* kan jeg tillate meg å basere læringsutbyttet på deltageres subjektive oppfatninger. Jeg tilegnet meg denne informasjonen gjennom feltsamtaler med elevene. Gjennom min søken etter den subjektive forståelsen av eget læringsutbytte kom det fram at flere av elevene mente de tilegnet seg økt kunnskap *i* tradisjonshåndverk. Flere av elevene framhevet at de hadde tilegnet seg erfaring i å håndtere tradisjonsverktøy. Bruk av øks ble ofte nevnt som eksempel av elevene som sa at de aldri hadde brukt øks på denne måten før. Da jeg spurte svarte instruktøren at han merket at deltagerne ble flinkere i bruk av øks, men at det fortsatt var stort rom for forbedring.⁷⁵

Elevene tilegnet seg denne kunnskapen gjennom praktiske oppgaver, som fjerning av bark med hjelp av barkekniv og bruk av øks for å lage nedfell i tømmerstokkene. De praktiske oppgavene fulgte mønsteret presenter i kapittel 2.1.2 hvor elevene observerte, hermet, prøvde og feilet. Slik tilegnet de seg kunnskap *i*. Et eksempel på dette er hvordan elevene lagde hakanåv, som er en type nedfelling hvor to tømmerstokker skal kobles sammen.⁷⁶ Elevene observerte først hvordan instruktøren brukte sag for å lage tre linjer ned i tømmeret, for så å

⁷⁵ Feltsamtale, Instruktør, 29.01.2021

⁷⁶ Feltsamtale, instruktør, 28.01.2021

bruke øks for å fjerne trebitene. De fikk så herme etter instruktøren mens han så på og kom med veiledning. Instruktøren forlot elevene, dermed fikk de rom til å prøve og feile selv. Elevene erfarte raskt at det var vanskelig å holde tømmerstokken stødig. Instruktøren kom så bort og viste hvordan et lite hugg i huggestabben kunne hjelpe de med å holde tømmerstokken stødig. Instruktøren kunne forklart dette til elevene, men da ville de ikke kjent behovet for å ha et slikt støttehugg. Her gjennomgikk elevene hele læringsprosessen relatert til handlingsbåren kunnskap ved å observere, herme, prøve og feile.

En lignende prosedyre utfoldet seg for alle de praktiske aktivitetene. Den aktiviteten som ble mest utført var avbarking. Instruktøren forklarte først behovet for å fjerne barken, slik unngikk de at det kom råte i treverket.⁷⁷ Elevene observerte så hvordan instruktøren fjernet barken ved hjelp av en barkekniv og en øks. Barkekniven var det mest brukte verktøyet, men når elevene møtte på en kvist byttet de til øks. De jobbet på tre stasjoner i grupper på to hvor elevene hermer etter instruktørens demonstrasjoner ved å utføre oppgaven under oppsyn. Instruktøren bevegde seg mellom de og kom med veiledning i form av demonstrasjoner. Denne aktiviteten skilte seg fra de andre ved volumet den måtte utføres i. Det var langt mer avbarking enn noen andre aktiviteter. Dette muliggjorde en lengre prøving og feile prosess enn ved de andre aktivitetene. Eksempel på dette er at elevene fikk avgjøre selv når de ønsket å bruke barkekniv og når de ønsket å bruke øks. Avgjørelsene ble da tatt på elevens initiativ, og var basert på deres egne erfaring av hva som var det best egnende verktøyet.

Som nevnt tidligere mente elevene selv at de hadde tilegnet seg kunnskap *i* tradisjonshåndverk. Tradisjonelt har kunnskap *i* ikke blitt overført ved bruk av workshopseminarer, men med bruk av 1:1 læring hvor en elev jobber tett sammen med en læremester.⁷⁸ Workshopseminarene hadde ikke mulighet til en så tett oppfølging, og hadde flere elever sammen med instruktørene. Workshopseminarene var en styrt og planlagt læringsprosess, og ettersom opplegget ble tilbudt til flere grupper måtte det standardiseres.⁷⁹ En slik standardisering frarøver tradisjonshåndverket sin rike variasjon på lik linje med dokumentering ettersom elevene bare fikk tid til å studere et uttrykk av tradisjonshåndverk i en spesifikk situasjon. Eksemplene ovenfor illustrerer hvordan denne læringsprosessen forekom. Sammen med uttalelsen fra instruktørene, som bekreftet at elevene hadde tilegnet

⁷⁷ Observasjonsnotater, 25.01.2021

⁷⁸ Roland, «Om å forstå spelereglane», s.107

⁷⁹ *ibid*

seg økt kunnskap *i* tradisjonshåndverk, kan jeg konkludere med at det ble generert slik kunnskap ved workshopseminarene. Tilegning av kunnskap *i* er en lang prosess. Prosessen hvor elevene observerte, hermet, prøvde og feilet varte ikke lenge nok til. Det kan ikke konkluderes med at de tilegnet seg nok kunnskap *i* tradisjonshåndverk til å fungere som utøvende aktører.

5.2.2 Kunnskap *om*

Jeg vil her analysere i hvilken grad elevene tilegnet seg kunnskap *om* tradisjonshåndverk, og hvordan workshopseminarene muliggjorde en slik tilegning. Kunnskap *om* omhandler her all kunnskap direkte relatert til tradisjonshåndverket, utenom det utøvende aspektet. Slik som forståelse for tradisjonshåndverket sin rolle i restaureringsarbeid og respekt. Bevisstgjøring, forståelse og økt læringslyst er sentrale begrep. Analysen vil ha som mål å avdekke om elevene tilegnet seg økt bevissthet for tradisjonshåndverkets nytteområde, både for eleven personlig og for samfunnet. Økt forståelse, særlig da for ferdighetene som kreves for å utøve kunnskap *i* tradisjonshåndverk, og dermed gi økt respekt for de eldre bygningene ved restaurering, vil være et annet aspekt ved analysen. Økt bevissthet og forståelse kan gi økt læringslyst ved at deltagerne på workshopseminaret ønsker å tilegne seg mer kunnskap *i* tradisjonshåndverk. Ved å være aktive deltagere vil de erfare hvor fysisk og teknisk tradisjonshåndverk er. Analysen vil ta utgangspunkt i mine observasjoner, feltsamtaler, intervjuer og egen deltagelse.

Deltagerne kom med flere uttalelser som indikerte at de hadde tilegnet seg økt kunnskap *om* tradisjonshåndverk. Når de ble spurt om eget læringsutbytte, reflekterte flere av elevene rundt behovet for økt kunnskap *i* tradisjonshåndverk for å kunne restaurere eldre bygninger.⁸⁰ Dette viser at elevene har økt bevissthet rundt nytteområdet til tradisjonshåndverk, særlig med tanke på egen karriere. Ingen av deltagerne reflekterte over den større samfunnsmessige nytten av kunnskapen de tilegnet seg. Hvorfor restaurering er viktig, og hvilken rolle det kan ha i kampen mot klimakrisen uteble fra både undervisningsopplegget og elevens refleksjoner.

Forståelse er et vidt begrep som kan anvendes for alle tre kunnskapsbegrepene brukt i mitt analytiske begrepsapparat. Jeg fant det mest hensiktsmessig å avgrense forståelse til å omfatte vanskelighetsgraden av teknikker og hvor fysisk krevende utøving av tradisjonshåndverk kan

⁸⁰ Feltsamtale, observasjon 1 og 2

være. En slik avgrensning var hensiktsmessig ettersom tidsbegrensingen, både på min egen oppgave og på workshopseminarene, vanskeliggjorde en dypere forståelse av tradisjonshåndverk. Elevene hadde bare en arbeidsuke på å prøve tradisjonshåndverk, noe som begrenset min tilgang til dem. Jeg hadde heller ikke tid til å kontakte de uker senere for så å undersøke deres forståelse av tradisjonshåndverk etter en modningsprosess. To elever som jobbet med øks bemerket seg at dette var en måte å jobbe på som de aldri hadde prøvd før. De merket det på kroppen og sa at det var artig å prøve de eldre teknikkene, men poengterte at den moderne metoden var å foretrekke.⁸¹ En annen elev sier han er langt mer sliten etter en dag med workshopseminar enn etter en dag ute i praksis, selv om han da kan jobbe fra 07:00 til 20:00. Tradisjonshåndverk tok for lang tid for denne eleven, som poengterte at han likte å se at ting skjedde.⁸² En tredje elev påpeker at de eldre teknikkene og verktøyene er tungvinte, og hvor mye arbeid som legges i å lage en relativ enkel konstruksjon som et sperreverk.⁸³ En fjerde elev sa at det er tungvint å bygge på denne måten og at mange moderne løsninger ville gjort arbeidet lettere.

Da jeg snakket med to elever som fjernet barken av en tømmerstokk kom det fram at de brukte kroppene aktivt, noe som gjorde at de var mye mer sliten enn vanlig. Begge mente det var en god form for utmattelse, og at de likte å få bruke muskler de ikke ofte brukte. De spurte meg om jeg vil prøve selv, noe jeg sa ja til. Barkekniven, som eleven sendte meg, bestod av et langt krummet blad med skaft på begge ender. Jeg prøvde meg fram. Det første som falt meg inn, var behovet for skarpt verktøyet og at jeg brukte de samme musklene som om jeg trente på en romaskin. Det var tilfredsstillende arbeid, litt som å skrelle en appelsin. Jeg ønsket å se hvor lang jeg kunne lage barkeremsene som falt ned rundt meg. Da jeg møtte på kvister merket jeg behovet for å bytte til øks, noe som førte til at jeg fikk erfaring innen dens bruk.⁸⁴

Dette var ikke den eneste gangen jeg aktivt deltok i elevenes oppgaver. Jeg observerte først hvordan en av instruktørene lagde en nedfelling hvor de senere skulle legge en planke. Han begynte med å sage tre linjer ned i tømmeret før han så brukte øks for å fjerne trebitene. Jeg prøvde selv og det første som falt meg inn var at jeg ikke traff riktig. Instruktøren holdt i

⁸¹ Feltsamtale, 26.01.2021

⁸² Feltsamtale, 27.01.2021

⁸³ ibid

⁸⁴ Observasjonsnotat, 26.01.2021

enden av økseskaftet for slik å få mer kraft i hvert hugg, men jeg må holde mer sentralt bare for å kunne ha en form for kontroll på nedhugget. Dette fikk meg til å reflektere rundt evnene til tradisjonsbærerne. Det så lett ut, men ved å prøve det selv oppdaget jeg at det krevde et langt høyere ferdighetsnivå enn jeg selv var i besittelse av. Jeg merket hvor fysisk krevende dette var, særlig for ryggen. En hel dag med dette og elevene må være utslitte. Når jeg er ferdig, har jeg laget et nesten brukenes nedfell i tømmerstokken. Selv om produktet ikke holdt profesjonell eller amatørmessig standard, kjente jeg på en mestringsfølelse.⁸⁵ Jeg utførte her egne refleksjoner rundt tradisjonshåndverk og økte min egen forståelse angående tradisjonsbærerens ferdighetsnivå. Slik tilegnet jeg meg kunnskap om tradisjonshåndverk. Gjennom feltsamtaler og egen deltagelse kan jeg konkludere med at deltagerne tilegnet seg økt forståelse av hvor krevende tradisjonshåndverk er, både fysisk og teknisk. Ved å utføre praktiske oppgaver, tilegnet deltagerne seg denne formen for kunnskap. En refleksjon rundt en handlings komplekse natur, muliggjøres ved å prøve handlingen.

Både økt bevissthet og forståelse fant da sted, men det viktigste begrepet har enda ikke blitt redegjort for: læringslyst. For å kartlegge læringslysten spurte jeg elevene om det var noe de vil lære mer om. En elev framhevet et ønske om å delta på hele prosessen, inkludert innsamlingen av materialet. Fem andre elever framhevet lafting som noe de ville lære mer om, samt at de ønsket å lære mer om hvordan å bruke en øks. Denne analysen er fra begge workshopseminarene, noe som indikerer at av 15 elever ønsket 5 å tilegne seg mer kunnskap i tradisjonshåndverk.

Både instruktørene og lærerne mente at de hadde sett økt læringslyst hos elevene. «Når jeg ser elevene i dag er det en fryd, i dag har de virkelig kommet i siget. Jeg spurte om de ville jobbe i morgen til halv fire, da fikk jeg ingen nei, de sa de ville bli ferdig med huset. Vi lyktes.»⁸⁶ svarte en av lærerne når spurt om han mente elevene hadde tilegnet seg økt læringslyst. Dette ønsket om å ferdigstille sperreverket, selv om det krevde en lengre arbeidsdag, viser at elevene vil lære mer. Instruktøren rapporterte at elevene søkte informasjon og kunnskap selv. Det var ikke noe behov for masing fra instruktøren, noe han mente indikerte en læringslyst blant elevene.⁸⁷ «Jeg så at de elevene som alt var interessert

⁸⁵ *ibid*

⁸⁶ Intervju, lærer 2. 28.01.2021

⁸⁷ Observasjonsnotater, 29.01.2021

fikk økt interesse for tradisjonshåndverk.»⁸⁸ Læreren ved det første workshopseminaret mente at ut fra elevenes innsats og pågangsmot kunne han si at elevene hadde hatt ei god uke. Han poengterte at de hadde ferdigstilt sperreverket, noe han ikke tror at de kunne klart om de ikke hadde vært interessert og ønsket å lære.⁸⁹

Elevene tilegnet seg kunnskap *om* tradisjonshåndverk ved å utføre de praktiske oppgavene. Deres egne kommentarer viser at de evnet å reflektere over behovet for tradisjonshåndverk i restaureringsarbeid. De viste også en økt forståelse for de fysiske og tekniske kravene som kreves for å utføre tradisjonshåndverk.

5.2.3 Kunnskap gjennom

Dette delkapittelet vil analysere i hvilken grad deltagerne tilegnet seg kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverket. Kunnskap *gjennom* betyr her all kunnskap deltagerne tilegnet seg som ikke er direkte relatert til tradisjonshåndverket. Slik kunnskap kan være økte ferdigheter innen et urelatert felt, som digitale ferdigheter. Ved å utføre slektsforskning kan jeg som individ ikke bare tilegne meg økt kunnskap om slekten min, men også økt digitale ferdigheter. Dette åpner for bruk av de andre allmenne læringsutbyttene i læringsteorien *Heritage learning framework*. Ettersom de allmenne læringsutbyttene er brede, vil jeg her avgrense de til fornøyelse gjennom mestring og samarbeidsevne.

Mot slutten av workshopseminarene spurte jeg elevene hva de syntes om opplegget. Svarene jeg fikk var i hovedsak positivt ladde, og flere elever brakte fram eksempler på hva de syntes var artigst. En elev fremhevet utskjæringene som det artigste, og syntes det var kjekt å prøve tradisjonelt verktøy.⁹⁰ En annen elev likte best avbarkingen og sa han hadde det artig når han fikk til aktivitetene. Gjennom mine observasjoner merket jeg meg hvor ofte elevene lo, som når to elever lo over hvor tung en tømmerstokk var, eller når de fniste av at instruktøren brukte en motorsag og sa, med et glimt i øye, at det var juks. Læreren ved det første workshopseminaret påpekte at «De smiler, ler og viser stor arbeidslyst, noe som gjør dette opplegget til en suksess. Pluss de har fullført oppdraget, noe jeg ikke tror de kunne klart om de ikke hadde trivdes.»⁹¹ Fornøyelsen kom ikke bare fra muligheten til å prøve nye ting, men

⁸⁸ Intervju, Instruktør, 04.03.2021

⁸⁹ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

⁹⁰ Feltsamtale, 27.01.2021

⁹¹ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

også fra å mestre dem. En elev påpekte at det var veldig kjekt med avbarking, for det fikk han til. Mens en annen framhevet bruk av øks som særlig artige, og at han «likte det når han fikk det til.»⁹² Dette viser hvordan mestring ledet til fornøyelse. Jeg prøvde selv, som nevnt ovenfor, flere av elevenes oppgaver. Da jeg fullførte et hakanåv kjente jeg på en mestringsfølelse. Sammen med elevenes egne utsagn og egen erfaring mener jeg at elevene opplevde fornøyelse gjennom mestring.

Elevene viste også at de evnet å undre seg over flere av aspektene ved tradisjonshåndverk. I begynnelsen av workshopseminarene fikk deltagerne en teoretisk introduksjon til sperreverket. Da instruktøren fortalte at de ikke skulle bruke en eneste vanlig spiker undret de seg høyløst over dette faktum. De spurte hvordan noe slikt var mulig. Noen elever viste også at de undret seg over hvor mye fortidens håndverkere fikk gjort med så lite utstyr. Elevene fikk undre seg over tradisjonshåndverket gjennom en fornøyetlig læringsprosess, dette gjør at *Heritage learning framework* allmenne læringsutbytte punkt 4: fornøyelse, inspirasjon og kreativitet ble oppfylt ved workshopseminarene.

Elevene fikk også mulighet til å samarbeide for å finne løsninger på problemer som oppstod gjennom læringsprosessen. Ofte korrigerer elevene hverandre uten at instruktør eller lærer måtte være involvert. Mot slutten av det andre workshopseminaret skulle elevene sette opp takkonstruksjonen på seks staver. Dette var siste fasen av arbeidet. Instruktøren festet to lange planker slik at de gikk på skrått ned fra topp til bunn. Elevene drog så hver del av takkonstruksjonen opp planken. Dette krevde at alle elevene deltok og koordinerte seg.⁹³ Slik manøvrere krever samarbeid og interpersonlig kommunikasjon. Hele læringsprosessen, fra start til slutt, krevde samarbeid fra elevene. De måtte derfor kommunisere effektivt med hverandre i en uvant situasjon. Samarbeid og interpersonlig kommunikasjon oppfyller allment læringsutbytte punkt 2: ferdigheter.

Elevene tilegnet seg kunnskap *gjennom* tradisjonshåndverk ved å samarbeide om å løse problemer og ved å ha en artig opplevelse. Noe kunnskap ble derfor generert *gjennom* tradisjonshåndverket, men som vist i kapittel 5.1.1 var ikke dette de tiltenkte læringsutbyttene.

⁹² Feltsamtale, 27.01.2021

⁹³ Observasjonsnotater, 29.01.2021

5.3 Etterarbeidet – hva skjedde etter workshopseminarene?

Her vil jeg analysere hvilke etterarbeid som ble gjort etter workshopseminarene. Dette inkluderer hva instruktørene hadde planlagt og hva lærerne ønsket. Analysen vil basere seg på intervjuene.

5.3.1 Ingen oppfølgingsplan?

Workshopseminarene tilbudte ikke noe oppfølgingsopplegg for deltagerne, noe som lærerne selv etterlyste. «Det hadde vært fint om de fra Stiklestad Nasjonale Kultursenter ville gitt en presentasjon om teorien bak bygget og hvordan elevene skal oppføre seg i arbeidslivet.»⁹⁴ svarte en av lærerne da jeg spurte om oppfølgingsopplegg. Han påpekte også at endringene i elevene først ville bli synlig i ukene etter workshopseminaret. Begge lærerne fremmet et ønske om flere muligheter for interesserte elever. Instruktøren påpekte at de ikke hadde noen oppfølgingsplaner utenom et møte hvor instruktørene ville evaluere workshopseminarene.⁹⁵ Jeg ble invitert med på dette, men har til skrivende dato ikke hørt noe videre.

5.4 Workshopseminarene som læringsarena

Nå som jeg har analysert hvilken type kunnskap deltagerne tilegnet seg og hvordan, kan jeg analysere hvordan workshopseminarene fungerte om læringsarena. For å gjøre dette vil jeg analysere hvilken type læring som fant sted, og dets forhold til læringsarenaen.

5.4.1 Type læring

Læring forstås her som en prosess med aktiv deltagelse med erfaring som leder til endring innen ferdigheter, kunnskap, forståelse, verdier, følelser, holdninger og evne til refleksjon.⁹⁶ Målet for denne analysen er å kartlegge hvilken type læring deltagerne gjennomgikk. De tre typene læring som kunne finne sted er *formell*, *semi-formell* og *uformell* som definert i kapittel 2.3.3. Jmføre disse definisjonene er læringstypen ved workshopseminarene *semi-formell*. Workshopseminarene hadde klare læringsmål som vist i kapittel 5.1.1, men det var ingen formell test for å avgjøre om læring fant sted.

⁹⁴ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

⁹⁵ Intervju, instruktør. 04.03.2021

⁹⁶ Gibbis, Sani & Thompson, *Lifelong learning in museums*, s. 8.

5.4.2 Læringsprosessen – behavioristisk eller konstruktivistisk?

Læringsprosessen bar sterke preg av å være utarbeidet fra et behavioristisk rammeverk, men læringsmålene var mer konstruktivistiske i sin natur. Dette kompliserer analysen ettersom det ikke blir mulig å gi et konkret svar på hvilket rammeverk læringsprosessen opererte ut ifra. Sammenfletting av ulike teoretiske rammeverk er helt vanlig, det er hvordan sammenflettingen utformer som gjør hver læringssituasjon unik. Muligens kan balansen mellom teori, demonstrasjon og praksis hjelpe å belyse dette.

Workshopseminarene begynte med en time teoretisk introduksjon hvor elevene hørte på instruktøren. Dette var den lengste teoretiske delen av workshopseminarene. Elevene observerte ofte demonstrasjoner hvor instruktøren viste de hva de skulle gjøre, men også forklarte hvorfor. Disse demonstrasjonene varte mellom 15 til 40 minutter, før elevene ble satt til praktiske oppgaver. Det var instruktørene som bestemte hva elevene skulle lære, når de skulle lære det og tempoet for læringsprosessen. Alt dette indikerer at læringsprosessen skred ut ifra et behavioristisk rammeverk.

Det som gjør at workshopseminarene skiller seg fra en tradisjonelt behavioristisk læringsprosess er målene. Som vist under kapittel 5.1.1 var målet ikke at elevene skulle tilegne seg spesifikk kunnskap eller ferdigheter, men at de skulle få en økt interesse, bevissthet for tradisjonshåndverket sin nytteområde, økt respekt for håndverket og gi økt læringslyst. Mens behaviorismen fokuserer på at elevene skal tilegne seg ny informasjon og ferdigheter, åpner konstruktivismen for langt flere læringsmål ved å omfavne andre aspekter som læringslyst, bevissthet og forståelse. Læringsprosessen bestod av en sammenfletting av aspekter fra begge rammeverkene.

Kapittel 6: Diskusjon

Gjennom min analyse bekreftet jeg at deltagerne tilegnet seg kunnskap innenfor de tre kunnskapsfeltene *i*, *om* og *gjennom* som diskutert i kapittel 2.6. Jeg kom også fram til at den mest sentrale formen for kunnskap var kunnskap *om*. Dette gjorde elevene gjennom en læringsprosess hvor de observerte instruktørene utøve tradisjonshåndverk, hermet etter hva de så, før de gjennomgikk en periode med prøving og feiling. Workshopseminarene var arenaer hvor deltagerne tilegnet seg kunnskap. Jeg vil derfor her diskutere hvilken rolle workshopseminarene som arena kan spille for tradisjonshåndverk og den relaterte kunnskapen. Det er tre mulige roller disse workshopseminarene kan spille. De kan være en rekruteringsarena for framtidige tradisjonsbærere, en formidlingsarena for relevant formidling og en forskningsarena for formidlingsmetodikk.

6.1 Rekruteringsarena for fremtidige tradisjonsbærere

Instruktøren påpekte at han har over lengre tid sett behovet for flere tradisjonshåndverkere som kan bidra til forvaltningen av tradisjonshåndverket og Norges eldre bygninger.⁹⁷ Dette er han ikke alene om. Den nye stortingsmeldingen, Meld. St. 23 (2020–2021), fremmer et behov for god forståelse innen både tradisjonshåndverk og materiale, for å sikre gode resultater innen restaureringsarbeid.⁹⁸ Det er derfor nødvendig med flere håndverkere med kunnskap *i* tradisjonshåndverk. En av lærerne ved workshopseminarene jeg observerte påpekte at «om bare en elev ønsker å jobbe videre med tradisjonshåndverk ser jeg på det som en seier.»⁹⁹

Museene skal, jmf. Meld. St.23 (2020–2021), fortsette å «samle på den nære fortiden» samtidig som de tilbyr ei «godt bevart, dokumentert og tilgjengelig samling.» noe som krever at de utvikler strategier og planer for en bærekraftig samlingsutvikling.¹⁰⁰ Ettersom immateriell kulturarv nå er sidestilt med den materielle kulturarven, må lignende strategier utvikles for å sikre forvaltningen. For å kunne bevare, dokumentere og tilgjengeliggjøre den immaterielle kulturarven, må vi rekruttere flere fremtidige tradisjonshåndverkere. I dag er det cirka 300 årsverk knyttet til vedlikehold av antikvariske bygg i museene i Norge, men det er behov for 500 årsverk.¹⁰¹ Det vil si at etterslepet i vedlikehold øker og

⁹⁷ Intervju, instruktør, 04.03.2021

⁹⁸ Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.48

⁹⁹ Intervju, lærer 1, 22.01.2021

¹⁰⁰ Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.72

¹⁰¹ Kulturrådet, *Museenes kulturhistoriske bygningssamlinger*, s.35

restaureringsbehovet vokser. I dag har 55 prosent av bygningsmassen ved museene restaureringsbehov. Det er kostnadsberegnet til 3,2 milliarder å få disse bygningene opp på et vedlikeholdsnivå.¹⁰² Her trengs det flere tradisjonshåndverkere.

Gjennom tidene har ulike mekanismer blitt anvendt for å sikre den handlingsbårne kunnskapen, for eksempel middelalderens laugsordninger. Mekanismene hadde som mål å formalisere traderingsprosessen, ofte gjennom praksisplasser.¹⁰³ Som diskutert i kapittel 2.1.2 befinner den handlingsbårne kunnskapen seg i individene som utøver den, og forvaltes ved å videreformidles. Forvaltningen av immateriell kulturarv kan da ikke fraskilles dens trading, noe som nødvendiggjør individer villig til å delta i denne prosessen.¹⁰⁴ Disse individene må rekrutteres. Gjennom min analyse fant jeg én elev som bekreftet et ønske om å jobbe med tradisjonshåndverk. Eleven formidlet en skaperglede, som kom av å ferdigstille en konstruksjon uten bruk av moderne hjelpemidler. Ved økt læringslyst åpner det seg nye muligheter for rekrutering. Elevene i det andre workshopseminaret ønsket ikke å dra hjem ved arbeidsdagen slutt, noe som indikerer at de hadde tilegnet seg økt læringslyst. Det er mulig at flere læringstilbud vil få den økte læringslysten til å blomstre, slik at flere av elevene bli åpne for rekrutering.

Workshopseminarenes aktive natur ser ut til å ha generert økt læringslyst blant elevene. Etter å ha brukt øks, fremmet en elev et ønske om å tilegne seg mer kunnskap i verktøyets bruk. Flere av elevene ønsket å lære seg lafting, mens en elev sa han ønsket han kunne ha deltatt på innsankingen av materialet. Slik aktivt, kroppslig engasjement leder ofte til økt kunnskap, forståelse og selvtillit blant deltagerne.¹⁰⁵ I kapittel 5.2.2 beskrev jeg hvordan jeg deltok i noen av elevenes aktiviteter. Som beskrevet der opplevde jeg selv en mestringsfølelse gjennom det fysiske engasjementet. Sammen med egen opplevelse og feltsamtaler med elevene anser jeg at de oppnådde en lignende opplevelse av mestring. Workshopseminarene ga elevene tilgang til tradisjonsverktøy og kompetente utøvere. En elev sa at det var interessant å lære historien til sitt eget fag.¹⁰⁶ Workshopseminarene muliggjorde

¹⁰² Kulturrådet, *Museenes kulturhistoriske bygningssamlinger*, Ss. 31-32

¹⁰³ Cominelli, «Intangible cultural heritage: safeguarding for creativity», s. 249

¹⁰⁴ *ibid*

¹⁰⁵ Hooper-Greenhill, *Museums and education: purpose, pedagogy, performance*, s.171

¹⁰⁶ Feltsamtale, 27.01.2021

identitetsskaping, tilhørighet, innsikt og engasjement ved å la elevene ta del i den immaterielle kulturarven til sitt eget fag.¹⁰⁷

Museer og andre kulturarvinstitusjoner kan være egnede rekruteringsarenaer dersom de organiserer workshopseminarer. Mange museer er i besittelse av samlinger bestående av bygninger som viser bredde i materialvalg og utforming. I tillegg har mange av museene tradisjonshåndverkere tilsatt for å ivareta disse bygningene. Dette kan være en verdifull ressurs i formidlingen av tradisjonshåndverk siden både kompetanse og mangfold i bygningsmassen er til stede. Dette gjør at museene bør betraktes som en relevant arena for formidlingen av tradisjonshåndverk. Museene er også i besittelse av tradisjonsverktøy, som sammen med tradisjonshåndverkene er mobile. Det er da mulig å organisere workshopseminarer utenfor musenes arenaer, men da kan ikke bygningsmassen brukes som studieobjekt i læringsprosessen. Museene vil da også oppfylle et av statens mål som er å styrke museenes arbeid innen handlingsbåren kunnskap og annen immaterielle kulturarven.¹⁰⁸

Eleven tilegnet seg noe kunnskap *i* tradisjonshåndverk, men grunnet workshopseminarets tidsrammer ble den begrenset. De fikk kun tilegne seg en generell kunnskap *i* tradisjonshåndverk, noe som er typisk for workshopseminarer.¹⁰⁹ Elevene ble ikke kvalifiserte tradisjonsbærere ved endt workshopseminar. Det betyr at workshopseminarer alene ikke er en tilstrekkelig forvaltningsteknikk for den immaterielle kulturarven. Likevel, vern av den immaterielle kulturarven innebærer også å bevare bånd til den levende kulturen og den identitetsskapende rollen hos tradisjonsbærerne, samtidig som mangfoldet viderefremmes.¹¹⁰ I tillegg kan workshopseminarene bidra til å realisere verdigrunnlaget for Vg2 tømmer (TMF02-01), hvor elevene skal få «skaperglede og engasjement ved at elevene bygger, vedlikeholder og rehabiliterer bygninger med varig miljø- og energieffektive egenskaper.»¹¹¹

6.2 Formidlingsarena for tradisjonshåndverk

Workshopseminarene ble en arena hvor elevene tilegnet seg kunnskap *om* tradisjonshåndverk, og dermed ble det mulig for de å få en bedre samfunnsforståelse. Her

¹⁰⁷ Meld.St.18 (2020–2021), *Kunst og kultur for, med og av barn og unge*, s.126

¹⁰⁸ Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.45

¹⁰⁹ Cominelli, «Intangible cultural heritage: safeguarding for creativity», s. 249

¹¹⁰ Lenzerini, «Intangible cultural heritage: the living culture of peoples», s.120

¹¹¹ Utdanningsdirektoratet, «Fagenes relevans og sentrale verdier.»

forstått som hvilken nytte samfunnet har av den kunnskapen de nå ervervet seg.¹¹² Elevene hevet sin kompetanse ved å vise forståelse for tradisjonshåndverket sin rolle i renoveringsarbeid.¹¹³ Som min analyse viser reflekterte flere av elevene over behovet for kunnskap i tradisjonshåndverk i restaureringsarbeid. En elev håpet at ved å delta på workshopseminaret ville det åpne seg flere arbeidsmuligheter i form av restaureringsarbeid. Utvidede jobbmuligheter var en ofte nevnt motivasjonsfaktor blant elevene, noe som gjorde at kursbeviset ble av relevant betydning for flere av dem.¹¹⁴

Workshopseminarene ble en arena hvor elevene fikk respekt for den immaterielle kulturarven. En elev viste undring og respekt over fortidens tradisjonshåndverkere og hva de klarte å utrette med så begrenset med verktøy.¹¹⁵ Som vist i kapittel 5.2.2 reflekterte elevene over hvor fysisk krevende det var å praktisere tradisjonshåndverk. Da instruktøren måtte bruke en motorsag, lo flere av elevene og sa det var juks. Den mest vanlige refleksjonen var relatert til nettopp dette skillet mellom moderne verktøy og tradisjonsverktøy. Moderne elektrisk verktøy kan kreve mindre muskelkraft enn tradisjonsverktøy, men det er ikke alltid slik at bruk av moderne elektrisk verktøy er mer tidseffektivt. Ved å la elevene kjenne de fysiske kravene på kroppen var workshopseminarene med på å fostre elevenes respekt for den immaterielle kulturarven.¹¹⁶ Workshopseminarenes aktive natur muliggjorde en slik forståelse, noe jeg selv erfarte da jeg hugget til et hakanåv. Ferdighetene som krevdes bare for å treffe målet, og den fysiske påkjenningen av arbeidet gjorde meg mer respektfull overfor tradisjonshåndverket og dens bærere. En av lærerne håpet at denne respekten ville få elevene til å stoppe opp når de møter eldre bygninger i arbeidslivet, og at de «tenker seg litt om i stede for å bare gjøre det i en ny stil.»¹¹⁷

I lys av den nye læreplanen for tømmerfaget blir slike workshopseminarer enda mer relevant. Et av kompetansemålene for elevene er å kunne «gjøre rede for materialbruk og byggemetoder i eldre bygningsmasse og drøfte forskjellene mellom fredet og vernet kulturminne.»¹¹⁸ Samtidig skal elevene kunne bidra til samfunnet ved å «rehabiliterer bygg

¹¹² Meld.St.18 (2020–2021), *Kunst og kultur for, med og av barn og unge*, s.126

¹¹³ Utdanningsdirektoratet, «Fagenes relevans og sentrale verdier.»

¹¹⁴ Feltsamtaler, 18-29. 01.2021

¹¹⁵ Feltsamtaler, 27.01.2021

¹¹⁶ Unesco, «Living heritage and education»

¹¹⁷ Intervju, lærer 2. 28.01.2021

¹¹⁸ Utdanningsdirektoratet, «Fagenes relevans og sentrale verdier.»

som gir varige og miljø- og energieffektive konstruksjoner.»¹¹⁹ En av lærerne viste også en forståelse for tradisjonshåndverket sin rolle i klimakrisen. «Det er viktig at elevene får lære om tradisjonen innen håndverk samtidig som de lærer om bærekraftig utvikling.»¹²⁰

Verneverdige bygninger, i form av å være allerede eksisterende strukturer, er store og bærekraftige ressurser.¹²¹ Klimaskader forårsaket av produksjon av materialer, transport til byggeplassen og oppføringen av bygningen har alt blitt gjort da de verneverdige bygningene ble først konstruert. Selv etter omfattende rehabiliteringsarbeid vil klimagassutslippene fra verneverdige bygninger være lavere.¹²² Dette gir verneverdige bygninger et enormt fortrinn over selv de mest klimavennlige nybygg.¹²³ Dessverre viser min analyse at selv om elevene reflekterte over tradisjonshåndverket sin relevans ovenfor renoveringsarbeid, koblet de ikke dette arbeidet opp mot større samfunnsmessige problemer som klima.

6.3 Forskningsarena for formidlingsmetodikk

Elevene viste manglende refleksjonsevne ved å ikke kunne koble opp renoveringsarbeid og tradisjonshåndverk til større samfunnsmessige utfordringer. Workshopseminarenes aktive natur åpnet ikke for lengre diskusjoner blant elevene om samfunnsnytt til temaet. En slik kobling kunne blitt laget ved grundig forarbeid, etterarbeid eller en kombinasjon av de to.

6.3.1 Forskning

I arbeid med denne masteroppgaven trede jeg inn i en forskerrolle, som vist ovenfor har dette resultert i flere argumenter for hvilken type arena workshopseminarenes kan være. Jeg hadde ikke mulighet til å delta i den planleggende fasen av workshopseminarene, noe som kompliserte mine pedagogiske refleksjoner,¹²⁴ men gjennom intervjuer og feltsamtaler mener jeg at dette har blitt kompensert for. Kunnskapen om kulturarvsinstitusjonenes, og særlig museenes, arbeid med den immaterielle kulturarven er fragmentert og lite systematisk, noe som nødvendiggjør at den forskes på.¹²⁵

¹¹⁹ ibid

¹²⁰ Intervju, lærer 1. 22.01.2021

¹²¹ Flyen, Cecilie, Flyen, Anne-Cathrine og Futa, Selamawith Mamo, *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdige bebyggelse*, s.21

¹²² Flyen, Cecilie, Flyen, Anne-Cathrine og Futa, Selamawith Mamo, *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdige bebyggelse*, s.18

¹²³ Flyen, Cecilie, Flyen, Anne-Cathrine og Futa, Selamawith Mamo, *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdige bebyggelse* s.17

¹²⁴ Lenzerini, Federico, «Intangible cultural heritage: the living culture of peoples», s.1316

¹²⁵ Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.48

Jeg har tidligere argumentert for at forvaltningen av den immaterielle kulturarven ikke kan fraskilles formidlingen. Traderingen av den handlingsbårne kunnskapen og utdanningsopplegg som bruker tradisjonsbærere er viktig for den immaterielle kulturarvens overlevelse.¹²⁶ Siden formidlingen av den immaterielle kulturarven spiller en så sentral rolle i forvaltningen, er det nødvendig å forske på formidlingsmetodikken slik at læringsprosessen kan evalueres og forbedres.

I kapittel 6.3.2 og 6.3.3 argumenterer jeg for behovet for forberedende arbeid og etterarbeid i sammenheng med workshopseminarene. Ved å utføre forskning relatert til workshopseminarene og deres formidlingsmetodikk framhever jeg noen mangler ved det pedagogiske opplegget, og videre muligheter. Slik kan min forskning muliggjøre bedre informerte pedagogiske avgjørelser og effektiv bruk av læringsressurser.¹²⁷ Regjeringen fremmer behovet for forskning i Meld. St. 23 (2020–2021), og befester at:

Solid kunnskapsproduksjon er en viktig forutsetning for utviklingen av relevant formidlingstilbud. Det er et mål for regjeringa å gjøre kulturarven mer tilgjengelig ved blant anna å styrke forsknings- og formidlingskompetansen i musea.¹²⁸

Dette inkluderer ikke bare den tematiske kunnskapen, men også kunnskap om hvordan å formidle. Om museene skal være forskningsarenaer, og samtidig forvalte den immaterielle kulturarven, vil forskning på formidlingsmetodikk og pedagogikk måtte stå sentralt. Utfordringen blir da å bringe ulike interessegrupper sammen og koordinere traderingen av den handlingsbårne kunnskapen. Skape appellerende undervisningstilbud som både kan rekruttere fremtidig tradisjonsbærere, informere den generelle befolkningen og parallelt forske på metodikken som anvendes.¹²⁹

Workshopseminarenes provisoriske natur muliggjør raske endringer innen formidlingsmetodikken. Mine workshopseminarer lente seg tungt på instruktørene, som muliggjorde en hurtig endring av formidlingsmetodikk ved behov. Om en tilnærming ikke produserte ønsket resultat kunne instruktøren endre taktikk. Workshopseminarene jeg studerte varte en arbeidsuke hver, som vil si at kildeinnsamlingen min strakte seg over to

¹²⁶ Du Cros, Hilary, *Intangible cultural heritage, education and museums*. Hjelp her.

¹²⁷ Ott, M, Dagnino F og Pozzi, F. «Intangible cultural heritage: toward collaborative planning of educational interventions, s. 1316

¹²⁸ Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, s.45

¹²⁹ Du Cros, Hilary, *Intangible cultural heritage, education and museums*, s.3

uker. Etter disse to ukene, sammen med kildemateriale relatert til forarbeid og etterarbeid, kunne jeg begynne å evaluere seminarenes formidlingsmetodikk. Den klare tidsavgrensningen satte naturlige rammer for feltarbeidet. Endringer kunne da blitt utført i tråd med funnene og analysen av dem. De korte tidsrammene åpner også for utprøvingen av mer ukonvensjonelle formidlingsmetodikker. Om analysen av funnene da viser at dette ikke fungerte kan det endres uten for stort tap av ressurser. Et mislykket workshopseminar er kanskje ikke så fatalt som en mislykket museumsutstilling.

6.3.2 Forarbeid

Som min analyse viser følte elevene ikke at de ble forberedt før de ankom workshopseminarene. Læringsprogram innen kulturarv bør inkludere relevant arbeid som kan utføres i klasserommet før elevene ankommer workshopseminarene. Denne formen for arbeid bør være effektiv, selv i et vakuum, samtidig som den har en forberedende funksjon.¹³⁰ De fikk noe informasjon i form av en PowerPoint-presentasjon og læringsprogrammet. Professor Nir Orion og professor Avi Hofstein, som presentert i professor Merethe Frøylands bok *Mange erfaringer i mange rom*, presiserer tre områder hvor forarbeid er hensiktsmessig. Elevene må bli psykologisk forberedt gjennom å bearbeide deres forestillinger om selve workshopseminaret, slik at deres forventninger korrelerer med aktivitetene.¹³¹ Da jeg spurte elevene om deres forventninger til workshopseminaret, svarte alle at de ikke hadde noen. Dette viser at det forberedende arbeidet utført ikke var tilstrekkelig.

De må så bli geografisk forberedt, slik at de har den nødvendige informasjonen om lokalet og hvordan de skal komme dit.¹³² Ingen av elevene hadde vansker med å finne lokalet, og ofte reiste de sammen. De virket komfortable i de nye omgivelsene, noe som leder meg til å tro at de var godt nok geografisk forberedt for workshopseminarene. Til slutt må elevene være kognitivt forberedt, slik at de kan utføre arbeidsoppgavene og tolke dem.¹³³ Elevene var nybegynnere, ingen av de hadde noen føreksiterende kunnskap i tradisjonshåndverk. Målet var at workshopseminarene skulle øke deres interesse for temaet, føreksiterende ferdigheter var ikke noe som var forventet. Som en av lærerne sa «jeg vurderte ikke om enkelteleven var

¹³⁰ Black, Graham, *Transforming museums in the twenty-first century*, s.115

¹³¹ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.122

¹³² ibid

¹³³ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.123

flink, alle skulle få, det var første mann til mølla.»¹³⁴ Ved grundigere forberedende arbeid ville læringsutbyttet av workshopseminarene økt.¹³⁵

6.3.3 Etterarbeid

Som ved forarbeid kan også etterarbeid brukes for å øke læringsutbyttet. Å ha forslag til læreren om mulig etterarbeid for elevene er da noe som kan skille et kompetent workshopseminar fra et eksemplarisk workshopseminar. Når instruktøren ble spurt om de hadde forberedt etterarbeid for elevene, svarte instruktøren nei. Jeg anser dette som en tapt mulighet for å la elevene reflektere over tradisjonshåndverket sin rolle i storsamfunnet.

En av rollene til etterarbeid er å gi elevene en følelse av at oppgavene de utførte ved workshopseminarene ble riktig avsluttet.¹³⁶ Workshopseminarene resulterte i ferdigstilte sperreverk, og som instruktøren påpekte «jeg er veldig glad for at vi fikk ferdigstilt sperreverket. Det er viktig for elevene at de ser det endelige produktet, det gir dem økt stolthet og glede.»¹³⁷ Sperreverket i seg selv kan derfor sies å ha fylt rollen som etterarbeid ved å bli en synlig og naturlig ende av workshopseminarene. Jamføre Beverly Serrell og Britt Raphling øker en deltagers personlige engasjement når konsekvensene av hans/hennes valg og handlinger blir synlig.¹³⁸ Et ferdigstilt sperreverk er langt mer synlig enn en skreven oppgave, så i stor grad er produktet en god avslutning på workshopseminarene. Jeg mener likevel at et etterarbeidet kunne ha inneholdt reflekterende elementer rundt tradisjonshåndverk og kortreist materiale. Dette kunne de oppnådd ved at instruktørene reiste til skolene i etterkant og ledet en refleksjonsrunde rundt bærekraft.

Workshopseminarene gav deltagerne et felles erfaringsgrunnlag, noe som ifølge professor Marianne Ødegaard gjør det lettere for lærere og elever å gjennomgå teoretisk stoff.¹³⁹ Hypotetisk sett kunne workshopseminarene tilrettelagt for etterarbeid hvor teoretisk stoff relatert til bærekraft ble drøftet. Slik kunne etterarbeid bidratt til å gi elevene økt læringsutbytte ved å la de reflektere over tradisjonshåndverk og bærekraft. Etterarbeid kan

¹³⁴ Intervju, lærer 2. 28.01.2021

¹³⁵ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.75

¹³⁶ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.124

¹³⁷ Intervju, instruktør, 04.03.2021

¹³⁸ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.93

¹³⁹ Frøyland, Merethe, *Mange erfaringer i mange rom*, s.132

også ta form som en tilbakemelding til organisatorene, noe som vil muliggjør innsanking av kildemateriale for evaluering og forskning på formidlingmetodikken.¹⁴⁰

6.4 Oppsummering

I dette kapitlet har workshopseminarenes rolle som rekruteringsarena, formidlingsarena og forskningsarena blitt diskutert. Jeg har liten tvil om at workshopseminarer kan spille mange roller i traderingsprosessen av tradisjonshåndverk. Jeg har vist at de kan fungere som rekruteringsarena ettersom en elev bekreftet et ønske om å jobbe med tradisjonshåndverk, og ved elevenes økte læringslyst som vist i kapittel 6.1. Workshopseminarene kan, særlig om de kombineres med forberedende- og etterarbeid, bidra til å øke elevenes bevissthet om tradisjonshåndverket sin rolle i dagens samfunn. Til slutt kan workshopseminarene fungere som et laboratorium hvor ulike pedagogiske metodikker relatert til immateriell kulturarv testes ut og forskes på.

¹⁴⁰ Black, Graham, *Transforming museums in the twenty-first century*, s.114

Kapittel 7: Oppsummering og konklusjon

I denne oppgaven har jeg kartlagt hvilken type arena workshopseminarener kan være for tradisjonshåndverk og relatert kunnskap. Dette har jeg gjort ved å observere to workshopseminarer hvor deltagerne skulle lage et sperreverk. Jeg utførte også en rekke feltsamtaler med elevene for å kartlegge deres opplevelse av workshopseminarene. Det ble også utført tre intervjuer hvor to av de var med lærerne og et av de var med en av instruktørene.

Kildematerialet ble analysert ut fra et analytisk begrepsapparat hvor kunnskapsgenerering var sentralt. Gjennom dette ble det mulig å analysere hvilken form for kunnskap som ble produsert og dermed bedømme workshopseminarene som læringsarena. Ved å analysere elevenes egne utsagn, sammen med egen observasjon og intervjuer har jeg kartlagt og analysert de tre former for kunnskap som ble generert: kunnskap *i*, kunnskap *om* og kunnskap *gjennom*.

Gjennom denne analysen har jeg kommet fram til at workshopseminarer kan ha tre ulike, men overlappende roller innen tradiseringsprosessen av tradisjonshåndverk. De kan være en egnet rekruteringsarena hvor framtidens tradisjonshåndverkere bli introdusert til fagfeltet og deres interesse dyrkes frem. Workshopseminarene kan også være en arena for relevant formidling og faglig påfylling for ordinære tømrere ved å vise de tradisjonshåndverket sitt nytteområde både på individuell basis og på samfunnsbasis. Til slutt kan workshopseminarene være en forskningsarena for formidlingsmetodikk. Ettersom forvaltningen av den immaterielle kulturarven ikke kan skilles fra formidlingen av den vil slik forskning stå sentralt om Norge skal oppfylle kravene fra Unesco-konvensjonen 2003.

Immateriell kulturarv er et rikt og spennende felt. Gjennom dans, håndverk og mattradisjoner berikes vår kultur og våre liv. Forvaltningen av den må derfor være en prioritering for kulturarvinstitusjoner. Museer, som jamføre Meld.St.23 (2020–2021), *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*, har et særlig ansvar innen forvaltningen av den immaterielle kulturarven. De er godt etablerte institusjoner som kan, og bør ha, en viktig rolle både lokalt, regionalt og nasjonalt. Ettersom den immaterielle kulturarven ikke kan forvaltes ved ren dokumentasjon krever dette nytenkning fra museenes side. Ved å fasilitere workshopseminarer kan museer bringe den immaterielle kulturarven ut til folket samtidig som den forvaltes.

Litteratur og kilder

Publiserte kilder

- Black, Graham. *Transforming museums in the twenty-first century*. USA: Routledge 2012.
- Cominelli, Francesca. «Intangible cultural heritage: safeguarding for creativity». I *City culture and society* 3. Nr 4 (Desember 2021): 245-250
- Du Cros, Hilary. «Intangible cultural heritage, education and museums». I UNESCO arts in *education observatory for research in local cultures and creativity in education*.
- Esborg, Line. «Feltarbeidets mange samtaleformer.» I *Kulturvitenskap i felt: metodiske og pedagogiske erfaringer*. Red. Anders Gustavsson. Side 91-108. Norge: Høyskoleforlaget AS, 2020
- Falk, Eivind. «Det levende håndverket». I *Leve kulturarven!* Red. Eivind Falk og Dag Feldborg. Side 117-126. Trondheim: Museumsforlaget, 2013
- Falk, John H, Dierking, Lynn D & Adams, Marianna. «Living in a Learning Society: Museums and Free-choice Learning». I *A Companion to Museums Studies*. Red. Sharon Macdonald. Side 323-339. Storbritannia: Blackwell Publishing Ltd, 2011
- Frøyland, Merethe. *Mange erfaringer i mange rom: variert undervisning i klasserom, museum og natur*. Norge: Abstrakt forlag AS: 2010
- Gibbis, Kristen. Sani, Margherita og Thompsjon Jane. *Lifelong learning in Museums: A European Handbook*. Italia: EDISAI Ferrara, 2007.
- Hansen, Anna. «The heritage learning framework and the Heritage Learning Outcomes». I *Implimenting Heritage Learning Outcomes*. Red. Dimitra Christidou. Side 7-24. Östersund, Sverige: Jamtli Förlag, 2014
- Hein, George E. «Museums Education». I *A Companion to Museums Studies*. Red. Sharon Macdonald. Side 340-352. Storbritannia: Blackwell Publishing Ltd, 2011
- Hooper-Greenhill, Eilean. *Museums and education: purpose, pedagogy, performance*. New York: Routledge 2007.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend. *Det Kvalitative Forskningsintervju*. Norge: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2019.
- Lenzerini, Federico. «Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples». I *The European journal of international law* 22. Nr 1 (2011). Side 101-120

- Ott, Michael, Dagnino, Francesca Maria og Pozzi, Francesca. «Intangible cultural heritage: towards collaborative planning of educational interventions». I *Computers in human behavior* 51 (Desember 2014). Side 1314-1319.
- Palmsköld, Anneli «Hantverkskunnskap som immateriellet kulturarv» i *Hanverkslaboratorium*. Redaktør Gunnar Almevik, Lars Bergström og Eva Löfgren. Side 96-105. Sverige: Edita, Västerås, 2011.
- Planke, Terje. «Feltarbeid og redsel for nærhet.» *Dugnad, tidsskrift for etnologi* (1999) side 39-61.
- Planke, Terje. *Tradisjonsanalyse: en studie av kunnskap og båter*. Ph.D-avhandling. Universitet i Oslo. 2001.
- Roland, Stian. «Om å forstå spelereglane» I *Leve kulturarven!* Red. Eivind Falk og Dag Feldborg. Side 107-112. Trondheim: Museumsforlaget, 2013
- Sjömar, Peter. «Hantverkars kunnskap» i *Hanverkslaboratorium*. Redaktør Gunnar Almevik, Lars Bergström og Eva Löfgren. Side 61-87. Sverige: Edita, Västerås, 2011
- Torja, Aksel. *Kvalitative Forskningsmetoder i praksis*. Norge: Gyldendal Norsk Forlag A/S, 2020.

Rapport

- Immateriell kulturarv i Norge: en utredning om Unesco-konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. ABM-utvikling, 2010
- Flyen, Cecilie, Flyen, Anne-Cathrine og Fufa, Selamawith Mamo. *Miljøvurdering ved oppgradering av verneverdig bebyggelse*. SINTEF (2019).
- Kulturrådet (2020). *Museenes kulturhistoriske bygningssamlinger* (ISBN: 978-82-8105-151-5). Kulturrådet. <https://www.kulturradet.no/documents/10157/ceb1af73-9fc7-4b27-92a1-e96809fff69a>

Nettsider

- Helsedirektoratet. «Kompetansevurdering av leger i spesialisering.» Besøkt 17.03.2021. https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/kompetansevurdering-av-leger-i-spesialisering/definisjoner?fbclid=IwAR2hFrGZsrC7rUVG-Gilpg7CJb_M5b03uoWS_8Co9WC5Yzm_i0nl5Y5DNs4
- UNESCO. «Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage 2003» Besøkt 10.03.2021. http://portal.unesco.org/en/ev.phpURL_ID=17716&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Utdanningsdirektoratet. «Veilederen spesialundervisning.» Besøkt 17.03.2021.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/Tilpasset-opplaring/1.3/>

Utdanningsdirektoratet. «Fagenes relevans og sentrale verdier.» Besøkt 08.04.2021.

<https://www.udir.no/lk20/tmf02-01/om-faget/fagets-relevans-og-verdier>.

Unesco. «Living heritage and education». Besøkt 07.04.202.

<https://ich.unesco.org/doc/src/46212-EN.pdf>

Stortingsmeldinger

St. Meld. Nr.8 (2018-2019). *Kulturens kraft- kulturpolitikk for fremtiden*. Oslo:

Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20182019/id2620206/?ch=1>

St.Meld.Nr.23 (2020-2021). *Musea i samfunnet: tillit, ting og tid*. Oslo: Kulturdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-23-20202021/id2840027/>

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide lærere

De uthevede delene er de overordnede forskningsspørsmålene som jeg ønsker å besvare ved p intervju deltagerne. Under de er intervju spørsmål som skal hjelpe meg å belyse forskningsspørsmålene.

Hvordan opplever læreren workshopseminar som læringsarena for tradisjonshåndverket sammenlignet med den tradisjonelle læringsarenaen?

- Hva er din erfaring med workshopseminarer (som læringsarena)?
- Hva mener du om workshopseminarer som læringsarena?
- Hvordan skiller undervisningen seg i et workshopseminar fra den vanlige undervisningen ved skolen?
- Hva gjorde du for å forberede elevene til seminaret?
- Hva gjorde Fortidsminneforeningen for å hjelpe deg forberede elevene?
- Hva synes du de gjorde riktig?
- Hva skulle du ønske var gjort annerledes?
- Hvordan skiller undervisningen ved seminaret seg fra undervisningen på skolen?

Hvilke resultater ser lærerne blant deltagerne?

- Hvorfor ønsket du at elevene skulle delta i seminaret?
- Hva håper du at elevene skal få ut av det?
- Hvordan tror du elevene opplever seminaret?
- Hvilke endringer blant elevenes oppførsel har du sett?

Vedlegg 2: Intervjuguide instruktør

De uthevede delene er de overordnede forskningsspørsmålene som jeg ønsker å besvare ved p intervju deltagerne. Under de er intervju spørsmål som skal hjelpe meg å belyse forskningsspørsmålene.

Hvordan var læringsprogrammet for workshopseminaret konstruert?

- Hvilken pedagogisk tilnærming har dere til workshopseminarer?
- Hva betyr workshopseminar for deg som organisator?
- Hvorfor velger dere å lage slike seminarer?
- Hva er det som gjør at workshopseminaret er en egnet læringsarena for tradisjonshåndverk?
- Hva er balansen mellom teoretisk undervisning og praktiske oppgaver og hvordan kom dere fram til denne balansen?
- Hvorfor valget dere dette lokalet for seminaret?
- Hva gjorde dere for å forberede lærere og elever til seminaret?
- Hvilke oppfølgingsplaner har dere?

Hva var det ønskede resultatet etter ferdigstilt workshopseminar?

- Hva ønsket dere at elevene skulle få ut av sin deltagelse ved seminaret?
- Hva ønsket dere at lærerne skulle få ut av seminaret?
- Hva var det viktigste målet for dere ved å lage et slikt seminar?

Vedlegg 3: Intervjuguide deltagere

De uthevede delene er de overordnede forskningsspørsmålene som jeg ønsker å besvare ved p intervju deltagere. Under de er intervju spørsmål som skal hjelpe meg å belyse forskningsspørsmålene.

Har workshopseminaret produsert en holdningsendring relatert til tradisjonshåndverk blant deltageren i form av økt læringslyst?

- Har du jobbet med tradisjonshåndverk før?
- Hvilke forventninger hadde du til workshopseminaret?
- Hva føler du at du har fått ut av din deltagelse ved workshopseminaret?
- Hva likte du best?
- Fant du ut noe du ikke viste fra før? Hvis ja hva, hvis nei hvorfor ikke?
- Er det noe du ønsker å finne mer ut av, hvis ja, hva?
- Var det noe du ikke fikk lære om som du savner?

Hvilke faktorer bidro til å motivere deltageren til å delta på workshopseminaret?

- Er det frivillig å delta på seminaret? Hvis ja, hvorfor valgte du å delta?
- Hva gledet du deg mest til?
- Var det noe du gruet deg til? Hvis ja, hva?
- Hva gjorde læreren for å forberede dere til seminaret?
- Hva synes du om forberedelsene dere fikk for seminaret?
- Ved avsluttet seminar får du et kursbevis, hva betyr dette for deg?

Vil du delta i forskningsprosjektet

KULMI3090: Masteroppgave i Kulturminneforvaltning

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *undersøke hvordan workshopseminarer kan være læringsarenaer for tradisjonshåndverk og handlingsbåren kunnskap*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke de pedagogiske elementene som er til stede i workshopseminaret og hvordan dette påvirker workshopseminaret som læringsarena. Samt å finne ut av hvordan workshopseminarene produserer kunnskap og hvordan de formidler tradisjonshåndverket. Prosjektet kan brukes for å sikre økt læringslyst blant elever slik at interessen for tradisjonshåndverk bevares.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Program for Kulturminneforvaltning ved Institutt for historisk og klassiske Studier, NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ber deg om å delta fordi du deltar i et workshopseminar om tradisjonshåndverk. Du i din kapasitet som instruktør eller organisator av seminaret er av interesse for prosjektet. Det er ønskelig å samle inn din erfaring med workshopseminaret for å bedre kartlegge de pedagogiske elementene som eksisterer i seminaret og hvordan dette påvirker workshopseminar som læringsarena.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju som maks vil vare en time. I dette intervjuet vil jeg spørre deg om hvordan du har opplevd det å delta på workshopseminaret, hva du likte og hva du ikke likte. Hvorfor du valgte å delta i workshopseminaret og hvordan du ser på tradisjonshåndverk. Opplysningene dine vil, om du samtykker, lagres på lydopptaker. Lydopptaket vil slettes rett etter at informasjonen har blitt transkribert. Om du ikke ønsker at intervjuet tas opp vil informasjonen dokumenteres som notater. Transkripsjonen vil oppbevares til prosjektets slutt den 31.01.2021 før de så vil bli slettet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Om du trekker deg vil dette ikke påvirke deg senere. Verken lærere, elever, instruktører eller organisatorer vil bli informert om du ønsker å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun studenten Håkon Wille som vil ha tilgang til informasjonen som gis gjennom intervjuet og observasjonen.
- Prosjekt vil ikke spørre om personopplysninger utenom navn og alder. Navnet ditt vil ikke offentliggjøres, men brukes bare for å organisere intervjuet slik at du kan trekke samtykke når som helst.

Deltagerne ved intervju vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen, verken navn eller andre aspekter som kan gjøre de gjenkjennbar vil nevnes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er *begynnelsen av høstsemesteret 2021 (31.08.2021)*.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *NTNU* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Program for Kulturminneforvaltning ved Institutt for historisk og klassiske Studier, NTNU ved Mattias Bäckström, mattias.backstrom@ntnu.no. Eller kontakt studenten Håkon Wille på 46433813 eller email haakwi@stud.ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Håkon Wille

(Masterstudent i kulturminneforvaltning)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *KULMI3090: Masteroppgave i Kulturminneforvaltning*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vil du delta i forskningsprosjektet

KULMI3090: Masteroppgave i Kulturminneforvaltning

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *undersøke hvordan workshopseminarer kan være læringsarenaer for tradisjonshåndverk og handlingsbåren kunnskap*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke de pedagogiske elementene som er til stede i workshopseminaret og hvordan dette påvirker workshopseminaret som læringsarena. Samt å finne ut av hvordan workshopseminarene produserer kunnskap og hvordan de formidler tradisjonshåndverket. Prosjektet kan brukes for å sikre økt læringslyst blant elever slik at interessen for tradisjonshåndverk bevares.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Program for Kulturminneforvaltning ved Institutt for historisk og klassiske Studier, NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ber deg om å delta fordi du deltar i et workshopseminar om tradisjonshåndverk. Fordi du er lærer ved byggeteknisk på videregående skole og din posisjon gjør deg relevant for prosjektet. Din erfaring med workshopseminaret som læringsarena vil kunne belyse problemstillingene til prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju som maks vil vare en time. I dette intervjuet vil jeg spørre deg om hvordan du har opplevd det å delta på workshopseminaret, hva du likte og hva du ikke likte. Hvorfor du ønsket at elevene dine skulle delta i workshopseminaret og hvordan du ser på tradisjonshåndverk. Opplysningene dine vil, om du samtykker, lagres på lydopptaker. Lydopptaket vil slettes rett etter at informasjonen har blitt transkribert. Om du ikke ønsker at intervjuet tas opp vil informasjonen dokumenteres som notater. Transkripsjonen vil oppbevares til prosjektets slutt den 31.01.2021 før de så vil bli slettet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Om du trekker deg vil dette ikke påvirke deg senere. Verken kolleger, medlemmer av Fortidsminneforeningen eller elever vil bli informert om det.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun studenten Håkon Wille som vil ha tilgang til informasjonen som gis gjennom intervjuet og observasjonen.
- Prosjekt vil ikke spørre om personopplysninger utenom navn og alder. Navnet ditt vil ikke offentliggjøres, men brukes bare for å organisere intervjuet slik at du kan trekke samtykke når som helst.

Deltagerne ved intervju vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen, verken navn eller andre aspekter som kan gjøre de gjenkjennbar vil nevnes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er *begynnelsen av høstsemesteret 2021 (31.08.2021)*.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *NTNU* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Program for Kulturminneforvaltning ved Institutt for historisk og klassiske Studier, NTNU ved Mattias Bäckström, mattias.backstrom@ntnu.no. Eller kontakt studenten Håkon Wille på 46433813 eller email haakwi@stud.ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Håkon Wille

(Masterstudent i kulturminneforvaltning)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *KULMI3090: Masteroppgave i Kulturminneforvaltning*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

